

OSNOVNA ŠOLA FRANA KOCBEKA
Kocbekova cesta 21, Gornji Grad

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

**ISLAMSKA DRŽAVA IN
ODNOS ZAHODNEGA SVETA DO MUSLIMANOV**

Tematsko področje: Sociologija

Avtorji:

Metka Vodušek, 9. razred

Jakob Rop, 9. razred

Tijana Krutil, 8. razred

Mentorica:

Dušanka Colnar, učiteljica matematike in fizike

Gornji Grad, 2015

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Frana Kocbeka Gornji Grad.

Mentorica:

Dušanka Colnar, učiteljica matematike in fizike

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Osnovna šola Frana Kocbeka Gornji Grad, 2014/2015
- KG Islamska država, suniti, šiiti, musliman, odnos do muslimanov
- AV VODUŠEK, Metka/ROP, Jakob/KRUTIL, Tijana
- SA Colnar, Dušanka
- KZ 3342 Gornji Grad, SLO, Kocbekova 21
- ZA Osnovna šola Frana Kocbeka Gornji Grad
- LI 2015
- IN ISLAMSKA DRŽAVA IN ODNOS ZAHODNEGA SVETA DO MUSLIMANOV
- TD raziskovalna naloga
- OP IV, 20s, 12tab, 12graf
- IJ sl
- AI Ljudje že od nekdaj verujejo. S tem so pojasnjevali nenavadne pojave. Tako kot pri drugih verah se tudi v islamski veri pojavljajo skrajneži, ki si po svoje razlagajo nekatere odlomke svetih knjig. Skupina skrajnežev islamske veroizpovedi se je združila v militantno teroristično organizacijo in si dala ime Islamska država. V raziskovalni nalogi so nas zanimali vzroki za nastanek Islamske države in posledice njenega vojaškega delovanja v Siriji in v Iraku ter kakšno mnenje imajo o njej naši sovrstniki in njihovi starši. Z anketo smo raziskali odnos anketirancev do islama in do muslimanov. Pogovarjali smo se z osebo, ki je prestopila v islamsko vero, in z ravnateljem ene od ljubljanskih šol, kjer sta med učenci kar dve tretjini muslimanov. Pripravili smo okroglo mizo, na kateri smo predstavili naša spoznanja in ugotovitve ter se pogovarjali o tem, kaj lahko za lepši jutri stori vsak od nas. Ugotovili smo, da so ljudje seznanjeni z Islamsko državo, ne poznajo pa vzrokov, ki so pripeljali do pojavnega skrajnega islamizma. O vsem tem se zelo malo pogovarjajo, tako znotraj družine kot tudi v šolah in službah. Anketiranci večino informacij o Islamski državi dobijo naključno, z ogledom TV oddaj. Zato je zelo pomembno, kako nam novinarji podajajo informacije ter da le-te niso črno-bele. Prav novinarji v veliki meri krojijo naš pogled na Islamsko državo in oblikujejo naš odnos do islamske vere in do muslimanov. Zaskrbljujoče je, da se v Evropi pojavljajo gibanja, ki so zelo nestrpna do vseh, ki so drugačni. Veseli pa nas, da za naše anketirance veroizpoved ni pomembna pri sklepanju prijateljstev in da se vrstniki, ki imajo med sošolci tudi muslimane, z njimi dobro razumejo.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	II
KAZALO VSEBINE.....	III
KAZALO PREGLEDNIC.....	IV
KAZALO GRAFIKONOV	IV
KAZALO SLIK.....	IV
1 UVOD.....	1
1.1 UVODNE MISLI	1
1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	1
1.3 HIPOTEZE	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 DRŽAVA	2
2.2.1 <i>Pojem države</i>	2
2.2.2 <i>Pogoji za nastanek in propad države</i>	2
2.2.3 <i>Prve države</i>	2
2.2.4 <i>Število držav</i>	2
2.2 VERA.....	3
2.2.1 <i>Vera na splošno</i>	3
2.2.2 <i>Vera v današnjem svetu</i>	3
2.2.3 <i>Islam</i>	4
2.2.4 <i>Veroizpoved v Sloveniji</i>	5
2.2.5 <i>Muslimani v Sloveniji</i>	6
2.2.6 <i>Muslimani v svetu</i>	6
2.3 BLIŽNJI VZHOD.....	7
2.3.1 <i>Geografski položaj</i>	7
2.3.2 <i>Zgodovina Bližnjega vzhoda</i>	8
2.4 ODNOS ZAHODNEGA SVETA DO MUSLIMANOV.....	11
2.4.1 <i>Vzroki za protiislamsko vzdušje</i>	11
2.4.2 <i>Begunska problematika</i>	14
2.5 ISLAMSKA DRŽAVA	16
2.5.1 <i>Kaj je Islamska država</i>	16
2.5.2 <i>Nastanek Islamske države</i>	17
3 METODOLOGIJA	20
4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA.....	23
4.1 POVZETEK POGOVORA Z RAVNATELJEM OŠ LIVADA V LJUBLJANI, G. GORANOM POPOVIČEM.....	23
4.2 <i>POVZETEK POGOVORA O ISLAMSKI DRŽAVI IN ODNOSU ZAHODNEGA SVETA NA OKROGLI MIZI</i>	23
4.3 <i>VZROKI ZA NASTANEK ISLAMSKA DRŽAVE</i>	24
4.4 <i>POJAV ISLAMSKA DRŽAVE IN NJENA PREPOZNAVANOST</i>	25
4.5 <i>VIRI INFORMACIJ O ISLAMSKI DRŽAVI</i>	26
4.6 <i>POZNAVANJE VZROKOV ZA NASTANEK ISLAMSKA DRŽAVE</i>	27
4.7 <i>STOPNJA ZASKRBLJENOSTI ZARADI DELOVANJA ISLAMSKA DRŽAVE</i>	28
4.8 <i>ALI ŠOLA IN STARŠI SEZNANJAJO MLADE Z DOGAJANJEM, KI JE POVEZANO Z ISLAMSKO DRŽAVO?</i>	30
4.9 <i>VPLIV VEROIZPOVEDI NA OBLIKOVANJE PRIJATELJSKIH VEZI</i>	31
5 SKLEPI.....	34
6 POVZETEK	37
7 ZAHVALE.....	38
9 VIRI.....	39

KAZALO PREGLEDNIC

TABELA 1: PREBIVALSTVO SVETA GLEDE NA VEROIZPOVED	4
TABELA 2: DELEŽ MUSLIMANSKEGA PREBIVALSTVA V SLOVENIJI IN V EVROPI.....	7
TABELA 3: KRATICE ZA ISLAMSKO DRŽAVO V RAZLIČNIH ČASOVNIH OBDOBJIH	17
TABELA 4: POTEK PREOBLIKOVANJA V ISLAMSKO DRŽAVO.....	17
TABELA 5: ANKETIRANCI PO STAROSTNIH SKUPINAH	21
TABELA 6: V KOLIKŠNI MERI SO ANKETIRANCI SEZNANJENI Z ISLAMSKO DRŽAVO?	25
TABELA 7: VIRI INFORMACIJ O ISLAMSKI DRŽAVI.....	26
TABELA 8: NAČIN PRIDOBIVANJA INFORMACIJ O ISLAMSKI DRŽAVI	27
TABELA 9: ALI VEŠ KAJ SE DOGAJA V SIRIJI IN IRAKU IN ZAKAJ JE DO TEGA PRIŠLO?.....	28
TABELA 10: KAKŠNO JE MNENJE ANKETIRANCEV O MUSLIMANIH?.....	29
TABELA 11: KAKO SE RAZUMEŠ S SOŠOLCI, KI SO MUSLIMANI?	32
TABELA 12: POTRDNITVENA TABELA HIPOTEZ.....	36

KAZALO GRAFIKONOV

GRAF 1: VERSKA SESTAVA PREBIVALSTVA SLOVENIJE.....	5
GRAF 2: STRUKTURA ANKETIRANCEV PO SPOLU.....	20
GRAF 3: PREPOZNAVANOST ISLAMSKE DRŽAVE MED ANKETIRANCI	25
GRAF 4: POZNAVANJE OBMOČIJ DRŽAV, KI JIH JE ZASEDLA ISLAMSKA DRŽAVA	26
GRAF 5: NA LEVI JE DELEŽ NAJPOGOSTEJŠIH VIROV IN NA DESNI VIRI, OD KATERIH DOBIJO NAJMANJ INFORMACIJ	27
GRAF 6: RAZUMEVANJE BESED, KI JIH SLIŠIMO IN PREBEREMO V JAVNIH MEDIJAH	28
GRAF 7: ALI JE DOGAJANJE, KI JE POVEZANO Z ISLAMSKO DRŽAVO, ZASKRBLJUJOČE?.....	29
GRAF 8: POGOVOR MLADOSTNIKOV Z UČITELJI V ŠOLI.....	30
GRAF 9: POGOVOR MLADOSTNIKOV S STARŠI	31
GRAF 10: VPLIV VEROIZPOVEDI NA SKLEPANJE PRIJATELJSKIH ZVEZ	32
GRAF 11: DELEŽ ANKETIRANIH MLADOSTNIKOV, KI IMAJO ZA SOŠOLCE MUSLIMANE	32
GRAF 12: KAKO SE RAZUMEŠ S SOŠOLCI, KI SO MUSLIMANI.....	33

KAZALO SLIK

SLIKA 1: SVETOVNE RELIGIJE	4
SLIKA 2: SUNITSKE (ZELENA BARVA) IN ŠIITSKE (RDEČA BARVA) DRŽAVE	5
SLIKA 3: ŠTEVILO MUSLIMANOV GLEDE NA REGIJE V SVETU.....	6
SLIKA 4: GEOGRAFSKA POSELJENOST S SUNITI IN ŠIITI V AZIJI IN SEVERNI AFRIKI	6
SLIKA 5: POSELJENOST S SUNITI IN ŠIITI NA BLIŽNJEM VZHODU.....	7
SLIKA 6: DELEŽ SUNITOV IN ŠIITOV PO DRŽAVAH	7
SLIKA 7: BLIŽNJI VZHOD V ŠIRŠEM IN OŽJEM SMISLU	8
SLIKA 8: DRŽAVE BLIŽNJEGA VZHODA.....	8
SLIKA 9: UMETNO ZARISANE MEJE PO KONCU 1. SVETOVNE VOJNE	8
SLIKA 10: NADZOR EVROPSKIH IMPERIALISTIČNIH DRŽAV NA BLIŽNJEM VZHODU	9
SLIKA 11: RAZDELITEV PALESTINE LETA 1948.....	9
SLIKA 12: PALESTINA IZGUBLJA OZEMLJE (1946 – 2000)	9
SLIKA 13: 11. SEPTEMBER 2001 IN TERORISTIČNI NAPAD NA WTC V NEW YORKU	10
SLIKA 14: TABORIŠČE SIRIJSKIH BEGUNCEV V LIBANONU	15
SLIKA 15: PREVOZ MIGRANTOV NA OBALE ITALIJE.....	15
SLIKA 16: ABU BAKER AL-BAGDADI	16
SLIKA 17: ZASTAVA PRIPADNIKOV ISLAMSKE DRŽAVE	16
SLIKA 18: PRSTAN MIRU OKOLI SINAGOGVE V OSLU NA NORVEŠKEM	19
SLIKA 19: ZEMLJEVID IS V REVJI OBRAMBA.....	19
SLIKA 20: ZEMLJEVID IS NA AMERIŠKI TELEVIZIJI CNN.....	19

1 UVOD

1.1 Uvodne misli

V zadnjem času lahko veliko slišimo o Islamski državi in prav tako tudi o terorističnih napadih po svetu. Ob neki priložnosti smo se s sošolci pogovarjali, kaj je kdo slišal o »tej državi« in kako je te informacije razumel. Eden je slišal, da bodo muslimani zavzeli Evropo in da ga je strah. Drugi je bil prepričan, da je Islamska država ena navadna banda kriminalcev, ki na kup grabi denar in ustrahuje svet, tretji ... No, mnenja so bila različna, taka, kot smo jih pač slišali od odraslih, na Facebooku, na ulici. Besede sošolcev so se nam vtisnile v spomin in ker smo radovedni, smo začeli sami raziskovati, kaj se pravzaprav dogaja in koliko je resnice v tem, kar je rekel sošolec. A smo hitro ugotovili, da tako ne bomo prišli daleč. Vse je bilo zelo zapleteno in prepleteno, besede prezahtevne in za nas nerazumljive.

Šli smo k naši mentorici ter ji povedali, kaj želimo raziskati. Želeli smo priti stvari do dna, pa naj bo še tako zelo zapletena. Sprva je bila presenečena in nas je pohvalila, ker se zanimamo za aktualna dogajanja v svetu. »Ampak da bi Islamsko državo izbrali za naslov raziskovalne naloge? Joj, ne vem, če je ravno najbolj pametno. Ali si ne bi izbrali kaj drugega?« je rekla in nam začela naštevati vsa mogoča področja. Mi pa smo vztrajali pri predlagani temi. Opozorila nas je, da smo si izbrali zelo težko temo in da se moramo zavedati, v kaj se spuščamo.

To opozorilo smo kar dobro izkusili. Želja po raziskovanju je eno, raziskovati pa čisto nekaj drugega. O Islamski državi nismo vedeli skoraj ničesar, ugotovili smo celo, da pravzaprav nihče od nas osebno ne pozna nobenega muslimana. Zato nismo mogli oblikovati raziskovalnih vprašanj in hipotez, vse dokler se nismo seznanili z vsaj nekaterimi dejstvi in podatki, za kar smo porabili kar veliko časa. Mentorica nas je opozorila, da bo marsikaj, kar naj bi odkrili v oktobru, v decembru že zastarelo in neaktualno, zgodili pa se bodo novi dogodki, na katere ne bomo pripravljeni in jih bo treba preučiti. Ko smo v fazi pridobivanja osnovnega znanja začeli malo napredovati, smo oblikovali raziskovalna vprašanja in hipoteze.

1.2 Raziskovalna vprašanja

Kaj je Islamska država? Kako je nastala Islamska država in zakaj? Ali ljudje vedo za dogajanja, ki so povezana z Islamsko državo? Kje drugi ljudje dobijo informacije o Islamski državi? Ali so tudi drugi zaskrbljeni zaradi dogajanja, ki je povezano z Islamsko državo? Kakšen je odnos ljudi do muslimanov? Kako se razumejo učenci, ki imajo muslimane za sošolce? Ali ima veroizpoved sploh kakšen vpliv pri sklepanju prijateljskih vezi?

1.3 Hipoteze

1. H: Vzrok za nastanek Islamske države je protiislamski diskurz zahodnih držav
2. H: Večina anketirancev je seznanjena s pojavom Islamske države.
3. H: Naši anketiranci največ informacij dobijo s pomočjo TV oddaj.
4. H: Večina anketirancev ne pozna vzrokov za nastanek Islamske države.
5. H: Večini anketirancev se zdi dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zaskrbljujoče.
6. H: Naši sovrstniki se s starši in z učitelji ne pogovarjajo o problematiki, ki je povezana z Islamsko državo.
7. H: Za dobre prijateljske odnose veroizpoved ni pomembna.

2 PREGLED OBJAV

2.1 Država

2.2.1 Pojem države

Pojem države poznamo v širšem in ožjem pomenu. Pojem države v širšem pomenu sestavljajo trije elementi:

1. prebivalstvo
2. določeno ozemlje
3. državna oblast

Država v širšem pomenu je torej skupnost, ki živi na določenem ozemlju, odnose pa ureja državna oblast. Pojem države v ožjem pomenu je enak elementu državne oblasti iz širšega pomena pojma države, pomeni pa organizacijo, ki ima monopol nad sredstvi za fizično prisilo (državni organi). [2]

2.2.2 Pogoji za nastanek in propad države

Da država nastane, se morajo vzpostaviti vsi elementi države iz njenega splošnega pojma, torej obstajati mora določena skupnost, na določenem ozemlju, ki priznava oblast eni avtoriteti (organizaciji). Da propade, mora spet izgubiti enega od elementov, to bo najpogosteje državna organizacija, ki jo bo prevzela druga že obstoječa ali pa na novo nastajajoča država ali pa bo na primer zaradi vojne ali na mirovni konferenci izgubila svoje ozemlje in s tem seveda tudi pristojnost izvajati oblast (organizacija) nad njim. [2]

2.2.3 Prve države

Med prve države prištevamo Mezopotamijo in Egipt, ki sta nastali približno leta 3500 pr. n. št. ob rekah Nil, Evfrat in Tigris. To področje imenujejo tudi področje rodovitnega polmeseca in so ga začeli poseljevati že v 5. tisočletju pr. n. št. Bilo je namreč zelo rodovito, zato so se ljudje, prej nomadi, ki so se ukvarjali z lovom in nabiralništvom, začeli naseljevati v vaseh in mestih ter se začeli ukvarjati s poljedelstvom. Zaradi vse večjih potreb po hrani so v poljedelstvo uvedli umetno namakanje polj. Izgradnja in vzdrževanje namakalnih sistemov je bilo zahtevno opravilo, ki je zahtevalo sodelovanje in skupno delo po enotnem načrtu. Zato je bilo nujno oblikovati državno upravo, ki je skrbela za organizirano pridelavo hrane, pravično delitev vode, reševala konflikte znotraj skupnosti in jih branila pred zunanjimi sovražniki. [3]

2.2.4 Število držav

Število držav se s časom spreminja. Z delitvijo ene države lahko nastajajo nove, npr. iz razpadle Jugoslavije je nastalo 7 novih držav, ali pa z združevanjem več držav nastane ena sama, npr. združitev Zahodne Nemčije in Vzhodne Nemčije v enotno Nemčijo. Vzemimo za primer mojo družino: moja prababica se je leta 1916 rodila v državi Avstro-Ogrski, moja babica se je leta 1948 rodila v državi Federativna ljudska republika Jugoslavija, moja mama se je leta 1973 rodila v državi Socialistična federativna republika Jugoslavija in jaz sem se leta 2001 rodila v državi Republika Slovenija. Število držav je odvisno tudi od izbire kriterija, npr. ali za državo štejemo ZDA ali njene posamezne zvezne države, ali za državo štejemo tudi ozemeljske tvorbe, ki še niso mednarodno priznane, ali štejemo samo neodvisne države ali

tudi odvisne (kolonije). Če štejemo samo neodvisne države, je na svetu 196 držav. Najstarejša med njimi je Egipt, najmlajša pa Južni Sudan, ki se je od Sudana odcepil šele leta 2011. [4]

2.2 Vera

2.2.1 Vera na splošno

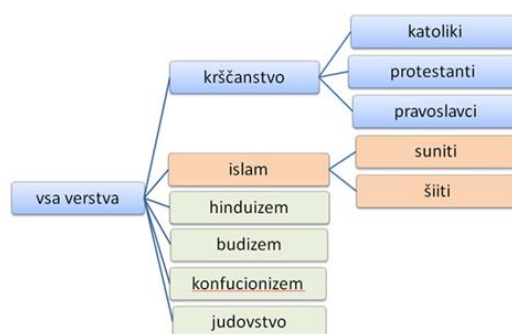
Razvoj civilizacij je tesno povezan z razvojem verovanj. Do leta 3000 pr. n. št. sta verstvo in znanost skupaj ustvarila znanje, ki je bilo odločilno za preživetje ljudstev, živečih v mestih. Poplave, potrebne za namakanje polj, so napovedovali svečeniki, ki so bili hkrati tudi astronomi. Z molitvijo so se obračali na bogove in prosili za ugodno vreme in obilno žetev. Po mnenju navadnih ljudi so bili za veter, dež in rodovitnost v resnici odgovorni skrivnostni duhovi narave. [5]

Zadnjih nekaj stoletij pr. n. št. so verstva in filozofske tradicije nenadoma doživeli pravi razcvet. To obdobje v zgodovini verstev velja za odločilni preobrat, v katerem je prišlo do razcveta kulturnega razvoja pa tudi medsebojnega plemenitenja idej in tradicij. V tem času sta se rodila Buda v Indiji in Konfucij na Kitajskem, nastanejo pogloblitni hindujski spisi in pojavijo se velika sredozemska kraljestva in imperiji. [5]

Lokalne religije so prerasle v organizirano obliko. Starodavne tradicije čaščenja in miti so še vedno vplivali na številne razvijajoče se vere. Iz judovske vere je izšel Jezus in z njim krščanstvo, ki v 4. st. postane državna religija skoraj polovice rimskega sveta. V Perzijskem imperiju postane uradna vera zaratuistrstvo, v Indiji in na Kitajskem pa hinduizem in budizem. Na Arabskem polotoku se v 7. st. pojavi islam. Za vse vere je značilno, da vsebujejo elemente drugih ver in da se sčasoma cepijo v različne ločine. [5]

2.2.2 Vera v današnjem svetu

Večina ljudi, malo več kot 80 %, na svetu veruje. Neverujočih je približno 20 %. Spodnja slika prikazuje glavna verstva v današnjem času.

Največ, okoli 1,9 milijarde, jih je krščanske veroizpovedi. Ti se delijo na katolike, pravoslavce in protestante. Njihova sveta knjiga se imenuje sveto pismo. Kristjani verujejo, da je bil Jezus Kristus človeški sin Boga in hkrati tudi sam Bog, poslan, da bi ustanovil Cerkev, da je bil križan, vstal od mrtvih in s tem odrešil človeštvo. Ta miselnost se je izoblikovala in je skupna večini kristjanov.

Glede na število vernikov so na drugem mestu pripadniki islamske veroizpovedi, ki jih je 1,1 milijarde in se delijo na suite ter šiite. V splošnem je sunitov več, in sicer jih je kar 90 %.

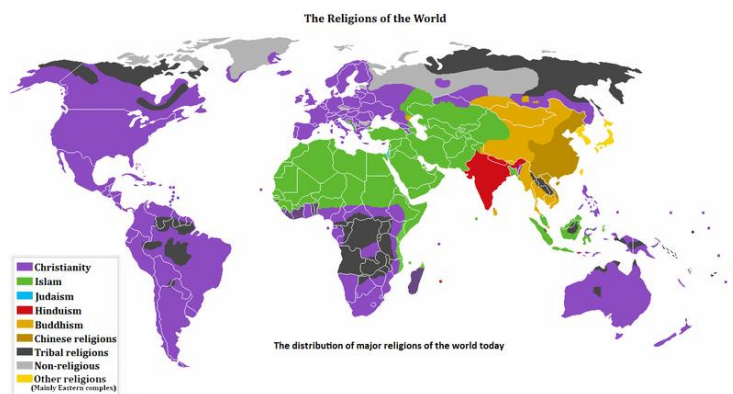

Kljub temu pa šiiti predstavljajo večinsko prebivalstvo v nekaterih državah, kot je npr. Iran. Beseda islam pomeni poslušnost in mir s predanostjo Alahovi (božji) volji. Pripadniki islama se imenujejo muslimani, kar pomeni pokorni. Boga imenujejo Alah, njihova sveta knjiga pa se imenuje koran. Muslimani imajo nekatere nazore o Bogu in zgodovini enake kot judje in kristjani. Najpomembnejši dogodek v muslimanski zgodovini je bilo razodetje božje besede Mohamedu v začetku 7. stoletja. Mohamed je zaslovel kot božji poslanec in prerok.

Nato sledijo še hinduizem, budizem, konfucionizem in judovstvo, ki pa za našo raziskovalno nalogo niso pomembni, zato jih ne bomo podrobneje opisali. Če se osredotočimo na krščanstvo, islam, druge vere in neverujoče, dobimo v spodnji tabeli zapisane podatke. [6]

Tabela 1: Prebivalstvo sveta glede na veroizpoved

Prebivalstvo sveta glede na vero (v %)	krščanstvo	islam	druge vere	neverujoči
	38	19	28	19

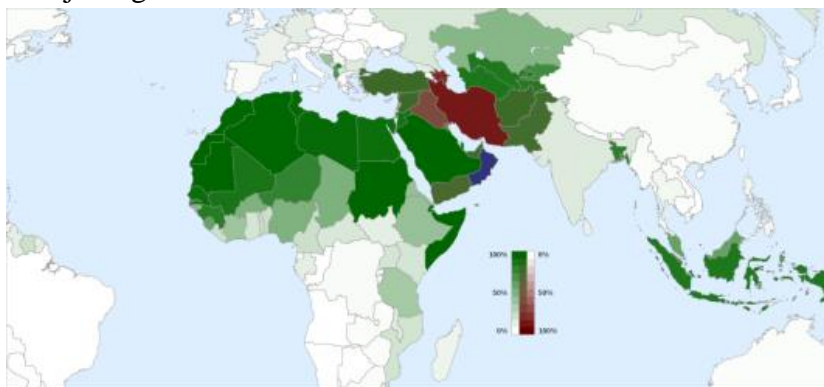
Slika 1: Svetovne religije

2.2.3 Islam

Je monoteistična religija muslimanov, ki verujejo, da se je bog preko nadangela Gabrijele razodel preroku Mohamedu. To razodetje je zabeleženo v koranu, sveti knjigi islama. Tako kot druge vere se tudi islam deli na več smeri. Razdor se je začel kar takoj po Mohamedovi smrti. Prerok ni določil naslednika, kar je kmalu privedlo do trajnega razkola. Še pred Mohamedovim pogrebom so za kalifa izvolili Abu Bakra, očeta njegove najljubše žene Ajše. Domnevno je bil Mohamedu bližje Ali, mož njegove hčere Fatime. Da bi ohranili enotnost, je Ali s privrženci priznal Abu Bakra, ker je bil ta že v letih in bržda bi ga tako ali tako kmalu nasledil. Abu Bakr je umrl čez dve leti (leta 634), vendar je za naslednika imenoval Omarja, enega svojih generalov, ki je bil odličen strateg in je muslimansko vojsko popeljal v številne zmage. Pred koncem 7. stoletja je tako islam razširil po severni Afriki, Siriji, Palestini, Mali Aziji, Mezopotamiji in Iraku. Upiral se mu je edino Bizanc. Omar je imel težave z zagotavljanjem enotnosti. Ko ga je smrtno ranil neki perzijski suženj, je še pravočasno določil šest tovarišev, ki bi izvolili naslednika. Vendar niso izbrali prej omenjenega Alija in njegovih privržencev (te so imenovali šiat Ali, kar pomeni »Alijeva stranka«, ališia – od tod šiitstvo), marveč je bil izglasovan drug prerokov zet Osman. Ta je kot pripadnik aristokratskega rodu Omajadov, nekdanjih Mohamedovih nasprotnikov, razdelil ključna mesta v državi med veljake Meke, ki slovi kot najsvetejši kraj islama, saj se je v njej rodil prerok Mohamed. Osmana so ubili beduini iz egipčanskih in iraških garnizonov, prebivalci Medine pa so za kalifa imenovali Alija. Šiiti od tedaj ne priznavajo nobenega naslednika zunaj prerokove družine in je potemtakem Ali zanje prvi kalif.

Ajša in več voditeljev v Meki so ga obtožili sokrivde Osmanove smrti. Stranki sta se spopadli v bitki, imenovani kamelja bitka, ker je potekala okrog Ajšine kamele. Ali je po spletu okoliščin izgubil kalifat, njegov sin Hasan se je svoji pravici odrekel in tako omogočil, da je to mesto prevzel Muavija, sicer Osmanov bratranec. Zadnja priložnost za zedinjenje je bila nato dokončno izgubljena leta 680 pri Karbali v Iraku, kjer so ubili drugega Alijevega sina Huseina skupaj z vso njegovo družino. Tega šiiti nikoli niso odpustili, zato so skozi stoletja začeli mnoge upore, ki so jih vladajoči kalifi kruto dušili. Največ razkolov in nesoglasij je prav med suniti in šiiti. Te nastajajo zaradi različnega razumevanja korana ter različnega mnenja glede kalifa. Trideset let po prerokovi smrti se je uma razcepila na tri dele in tako je vse do danes. Ti trije deli so [8]:

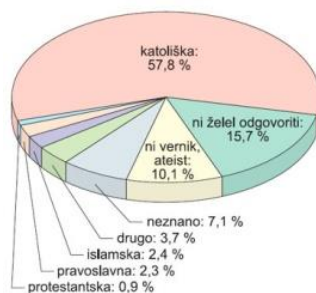
- suniti (suna pomeni navada, predpis), ki so večinska skupina, zvesti vladajočemu kalifu,
- šiiti, privrženci družinske linije prvega pravega kalifa Alija,
- haridžiti (secesionisti), ki so zagovarjali mnenje, da ima skupnost pravico voliti svojega vodjo in ga tudi odstaviti.

Slika 2: Sunitske (zeleno barva) in šiitske (rdeča barva) države

2.2.4 Veroizpoved v Sloveniji

Na spodnjem grafu vidimo, da je verska sestava prebivalstva Slovenije dokaj enotna. Podatki statističnega popisa prebivalstva iz leta 2002 kažejo, da kar 61 % populacije pripada kateri od krščanskih ver, islamski veri pripada le 2,4 % prebivalstva, 4 % jih je pripadnikov drugih veroizpovedi, 10 % prebivalcev ne veruje, 16 % se jih o verski pripadnosti ni želelo izjasniti, za 7 % prebivalcev pa ni znana njihova verska opredelitev. [7]

Graf 1: Verska sestava prebivalstva Slovenije

Študent teološke fakultete Andrej Naglič je v svojem članku zapisal: »Svoboda izražanja vere mora biti zagotovljena pri vzgoji otrok, v šoli, pri verskem pokopu, v vojski, v policiji, po zaporih in bolnišnicah in pri ustavnopravnem delovanju države. V okviru tega delovanja mora biti izvedena ločitev države in verskih skupnosti, obenem pa zagotovljeni enakopravnost in svoboda delovanja Cerkev in drugih verskih skupnosti. Poleg tega država oblik izražanja vere

ne sme prepovedati ali oteževati. Pravic svobode veroizpovedi namreč ni dopuščeno kakor koli razveljavljati ali omejevati (URS, 16/2). Dopustne so kvečjemu tiste omejitve, ki so nujne za zavarovanje javne varnosti, reda, zdravja, morale ali drugih človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Določiti jih sme izključno zakon. V šoli se država ne sme opredeljevati za nobeno vero ali proti njej (U-I-68/98, 12).« [9]

Izražanje veroizpovedi je ena od temeljnih človekovih svoboščin, ne samo v Sloveniji, temveč tudi v drugih državah sveta. Vendar lahko vidimo, da v praksi ni povsem tako. V nekaterih nedemokratskih državah je uradna vera zapovedana in nihče ne sme niti pomisliti, da bi veroval drugače. V drugih državah, kjer je, tako kot v Sloveniji, svobodno izražanje zapisano v ustavi, pa se pojavljajo razna gibanja, ki so prepričana, da je multikulturalnost slaba in da so vsi, ki ne pripadajo njihovi veri, slabi, manjvredni ali celo ničvredni.

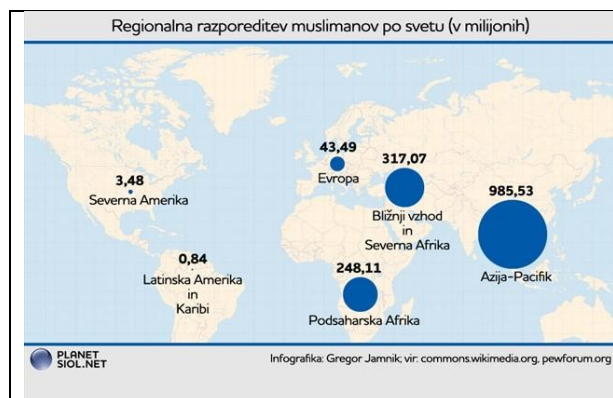
Ameriški inštitut Pew je raziskal, kolikšno je omejevanje verske svobode. Raziskava je pokazala, da kar 70 % svetovnega prebivalstva živi v državah, kjer je svoboda veroizpovedi tako ali drugače omejena. Med njimi so najbolj izpostavili Iran, Egipt, Indonezijo, Pakistan in Indijo. Slovenija je lahko ponosna, da se je uvrstila v skupino držav z zelo visoko stopnjo verske svobode. V »naši« skupini pa so najbolj izpostavili ZDA, Brazilijo, Japonsko, Italijo, Južnoafriško republiko in Britanijo. Med regijami je največ religijske svobode v Severni in Južni Ameriki, medtem ko je je najmanj v Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu. [10]

2.2.5 Muslimani v Sloveniji

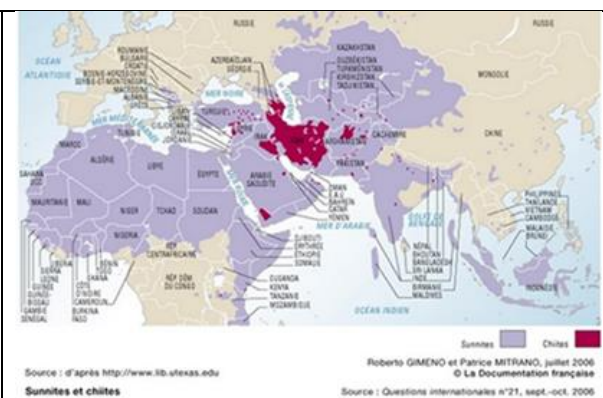
Natančnejši pogled v popis prebivalstva 2002 pokaže kar 121 različnih opredelitev veroizpovedi. Približno 50.000 se jih je opredelilo za muslimane, od tega so 75 % predstavljali Bošnjaki, 12 % je bilo Albancev, 5 % pa Slovencev. Preostalih 8 % so si razdelili še Arabci, Turki, Torbeši, Makedonci, Črnogorci, Romi in ostali. Slovenski muslimani so skoraj vsi suniti.[16]

2.2.6 Muslimani v svetu

V svetu živi 1,6 milijarde muslimanov ali 23 % vsega prebivalstva, s čimer so druga najmočnejša religija. Na spodnji sliki levo je prikazano število muslimanov v različnih regijah, desno pa geografska poseljenost s suniti in šiiti v Aziji in severni Afriki, pri čemer so sunita področja obarvana modro, šiitska pa rdeče.

Slika 3: Število muslimanov glede na regije v svetu

Slika 4: Geografska poseljenost s suniti in šiiti v Aziji in severni Afriki

Muslimani se delijo na sunite in šiite, med katerimi že vrsto let potekajo spori. Na spodnji sliki levo je prikazana geografska poseljenost s suniti in šiiti na Bližnjem vzhodu, na spodnji sliki desno pa lahko vidimo delež sunitov in delež šiitov v posamezni državi Bližnjega vzhoda. Vidimo, da se zaradi umetno zarisanih meja v času kolonializma meje poseljenosti s suniti oz. šiiti ne ujemajo z geografskimi mejami. Držav, ki imajo večinsko šiitsko prebivalstvo, je malo in med njimi izstopa Iran.

Slika 5: Poseljenost s suniti in šiiti na Bližnjem vzhodu

Slika 6: Delež sunitov in šiitov po državah

V Evropi (vključno z Rusijo) po statističnih podatkih živi okoli 44 milijonov muslimanov, kar predstavlja samo 6 % vsega prebivalstva na tem področju, od tega jih največ 4,7 milijonov ali 7,5 % živi v Franciji. [11]

Tabela 2: Delež muslimanskega prebivalstva v Sloveniji in v Evropi

Področje	Število oseb	Delež prebivalstva (v %)
Svet	1,6 milijard	23 %
Evropa + Rusija	44 milijonov	6,0 %
Francija	4,7 milijonov	7,5 %
Belgija	638 000	6,0 %
Avstrija	475 000	5,7 %
Švica	433 000	5,7 %
Nizozemska	914 000	5,5 %
Nemčija	4,2 milijonov	5,0 %
Švedska	451 000	4,9 %
Velika Britanija	2,9 milijonov	4,6 %
Slovenija	40 000	2,4 %
Romunija, Madžarska		0,3 %
Poljska, Slovaška, Litva, Latvija, Estonija		0,1 %
Češka		< 0,1 %

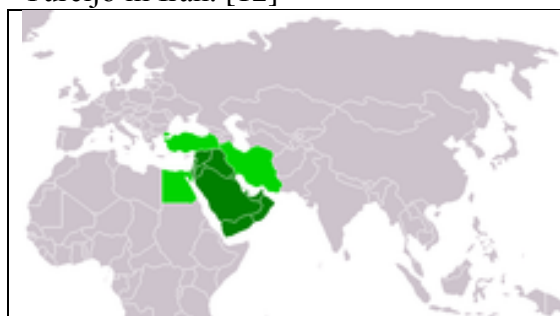
2.3 Bližnji vzhod

2.3.1 Geografski položaj

Območje v jugozahodni Aziji med Sredozemskim morjem in Perzijskim zalivom imenujemo Bližnji vzhod. Že od nekdaj ima pomembno prometno in strateško lego, saj so nekdaj čezenj vodile pomembne prometne poti med Evropo in Azijo, danes pa ima velik pomen zaradi izvoza nafte. Bližnji vzhod nima formalno določenih mej, zato se je seznam držav, ki jih navadno prištevamo k tej regiji, skozi čas nekoliko spreminjal. Danes Bližnjemu vzhodu v ožjem smislu besede pripadajo države: Irak, Kuvajt, Izrael, Palestina, Jordanija, Sirija,

Libanon, Turčija, Ciper, Bahrajn, Oman, Katar, Saudska Arabija, Združeni arabski emirati, Jemen. Če pa gledamo na Bližnji vzhod v širšem smislu, potem zraven prištevamo še Egipt, Turčijo in Iran. [12]

Slika 7: Bližnji vzhod v širšem in ožjem smislu

Slika 8: Države Bližnjega vzhoda

2.3.2 Zgodovina Bližnjega vzhoda

Bližnji vzhod velja za zibelko civilizacije. Prvi so se ukvarjali s celoletnim intenzivnim kmetijstvom, razvili so prvi sistem pisave na svetu, iznašli so lončarsko kolo in kasneje kolo za prevažanje ter mlinsko kolo, ustvarili so centralizirano vlado, zakonike in imperije, vpeljali so družbeno razslojenost, suženjstvo, organizirano trgovanje, postavili temelje za razvoj astronomije in matematike. Tam se je pravzaprav začel sodobni svet. A kje se je ustavilo, kaj je šlo narobe? To je pogosto vprašanje. Za največji zaton so zagotovo krive vojne na tamkajšnjem področju.

V 16. st. so prišli pod osmansko nadoblast. Ta je v 19. st. že začela izgubljati vpliv, saj je področje postalo zanimivejše za Angleže, Francoze in za Ruse. Med prvo svetovno vojno se je Osmansko cesarstvo povežalo s centralnimi silami in bilo na strani poražencev. Že leta 1916 sta Francija in Velika Britanija sklenili tajni meddržavni sporazum, po katerem sta si med seboj razdelili Bližnji vzhod. Po koncu prve svetovne vojne je Osmansko cesarstvo razpadlo, kolonialisti so zarisali nove meje in tako je regija prišla pod tujo upravo:

- Francija je prevzela nadzor nad Sirijo in Libanom,
- Velika Britanija pa nad Transjordanijo, Palestino, Irakom in Kuvajtom.

Društvo narodov je nato odobrilo to dejanje Francije in Velike Britanije. Ni si težko predstavljati, kako so izguba suverenosti, občutek podrejenosti in imperialističen odnos zahoda vplivali na arabski zgodovinski spomin.

Slika 9: Umetno zarisane meje po koncu 1. svetovne vojne

Med vojnama je območje postajalo še bolj zanimivo, ker so odkrili veliko nahajališč nafte, pomen nafte pa je naraščal. Zaradi tega so zahodne države začele čutiti potrebo po nadziranju tega območja. Od vseh podeljenih pravic za črpanje nafte si jih je ZDA pridobila kar 50 %.

Po drugi svetovni vojni se je vpliv ZDA na tem območju le še okrepil, vpliv evropskih kolonialnih držav pa je rahlo slabel. Pri tem so se opirali na tri zaveznike: Iran, Izrael in Savdsko Arabijo. Ko opazujemo politiko Bližnjega vzhoda, moramo torej ves čas opazovati, kaj se dogaja v teh treh močnih in vplivnih državah in kakšni so odnosi med njimi.

Slika 10: Nadzor evropskih imperialističnih držav na Bližnjem vzhodu

Izrael je kot bližnjevzhodna država nastal šele leta 1948 z delitvijo Palestine. Britanci pred odhodom iz Palestine niso predali oblasti nobeni strani, zato so Judje lahko razglasili svojo državo. Naslednji dan so arabske vojske okupirale Palestino in se borile proti izraelskim silam. Vojna med Judi in Arabci se torej bije od prvega dne države.[13]

Ker so ZDA Izrael ves čas brezpogojno podpirale, je bil vojaško močnejši od arabskih držav. Z gospodarskega vidika je bolj kot druge države v regiji sodelovala pri globalizaciji, torej se je začel bolj spreminjati in sprejemati tudi zahodno kulturo, predvsem zaradi svojih stikov z EU in ZDA. Politično pa je bil Izrael v regiji ves čas osamljen in osovražen, veljal je za zahodni *tujek* v arabskem svetu. Zato so se zvrstile štiri izraelsko-arabske vojne (1948, 1956, 1967 in 1973), v katerih pa je Izrael vedno zmagal in s tem na nek način ponižal arabski svet. Zaradi tesnih vezi Izraela z ZDA bi lahko rekli, da je zahodni svet premagal arabskega. Danes so nekatere države priznale državo Palestino, v mejah kakršne so bile leta 1967. [14]

Slika 11: Razdelitev Palestine leta 1948

Slika 12: Palestina izgublja ozemlje (1946 – 2000)

Leta 1979 je v Iranu prišlo do šiitske revolucije, v Afganistan je vdrila sovjetska armada, kar je oslabilo vpliv ZDA v regiji, pod ameriškim pokroviteljstvom pa je prišlo tudi do podpisa premirja med Egiptom in Izraelom. Egipt je tako postal prva arabska država, ki je podpisala premirje z Izraelom. Zaradi razkazovanja ruske moči v Afganistanu so Američani izgubili nekaj vpliva v regiji, ki pa so si ga povrnili z začetkom vojne med Irakom in Iranom leta 1980. Voditelj iraškega režima Sadam Huseina je sebe v tej vojni razumel kot trojni obrambni zid, in sicer kot:

- obrambo sodobne arabske države pred vrnitvijo religioznega režima,
- obrambo sunitov pred šiiti,
- obrambo Arabcev pred Perzijci.

Irak so v vojni z Iranom podpirale ZDA in Francija. Po osemletni vojni z Iranom pa je Irak leta 1990 zasedel Kuvajt, ki je imel 9 % svetovnih zalog nafte. Temu je sledila prva zalivska vojna, v kateri je Irak premagala koalicija nekaterih arabskih in zahodnih držav. To koalicijo so v arabskem svetu občutili kot še eno v vrsti ponižanj arabskega sveta s strani Zahoda: vojna je bila dokaz, da arabska nacija ni obstajala, da so obstajali le interesi arabskih držav in njihovih državnih voditeljev, ki so hoteli ostati na oblasti.

V letih 1979–2001 so ZDA na Bližnjem vzhodu podpirale avtoritarne arabske režime, ki so ji v zameno zagotavljali dostop do nafte in se vzdržali vojaških napadov na Izrael. ZDA so v tem obdobju podpirale tudi afganistanske fundamentaliste, dokler so se ti borili proti Sovjetski zvezi. Ameriška podpora prijateljskim arabskim režimom je imela za posledico popolni zastoj v političnem razvoju Bližnjega vzhoda, zato se je v tej regiji razširila gospodarska, demokratična in socialna frustracija, ki je postala podlaga za okrepitev islamizma in posledično z njim povezanega terorizma.

Nekateri strokovnjaki za prelomno leto v odnosu Zahoda do muslimanskega sveta štejejo leto 2001, ko je 11. septembra prišlo do terorističnega napada na WTC v New Yorku. Po 11. septembru ZDA sprejmejo veliko prenatgljenih odločitev, njihov povod je predvsem panika ljudstva in pomeni začetek ameriškega boja proti terorizmu. Ta pa se je osredotočil na muslimanske države namesto na teroriste oz. kriminalce, ki so to dejanje povzročili in zato so Američani na Bližnjem vzhodu postali še manj dobrodošli in so sprožili vrsto protiameriških (protizahodnih) reakcij med muslimani. Oktobra 2001 začnejo ZDA s ciljem uničiti teroriste napadati državo Afganistan in s tem začnejo 11-letno vojno. To obsežno vojaško operacijo so začeli samo mesec dni po napadu na WTC. To se nam zdi zelo kratek čas za trezen razmislek, analizo in organizacijo obsežnih vojaških ukrepov, ki so kasneje tako zelo vplivali na dogajanje na Bližnjem vzhodu.

Slika 13: 11. september 2001 in teroristični napad na WTC v New Yorku

Marca 2003 ZDA in VB izvedeta skupinski napad na Irak. Vzrok za napad je bil izgovor, da režim iraškega voditelja (Sadam Husein) z orožjem za množično uničevanje pomeni nedopustno grožnjo svetu. Vojni so nasprotovale Francija, Nemčija in Rusija ter večina arabskih držav. Spornega orožja za množično uničevanje nikoli niso odkrili, v regiji pa so povečali sovražnost do zahodnjakov in rast skrajnega islamizma.

Za pomlad 2011 je značilno, da so se v več državah Bližnjega vzhoda začeli upori proti diktatorskim režimom, ki so bili večinoma brutalno zatrti s strani vojske in policije. Vse skupaj se je začelo v Tuniziji in Egiptu ter nadaljevalo v drugih državah. To obdobje so zaradi pričakovanja sprememb na bolje imenovali tudi arabska pomlad. V zadnjem času pa se mnogi ne strinjajo s tem nazivom, saj upori proti režimom niso prinesli boljših časov in več demokracije, ampak v večini primerov še več medsebojnih konfliktov, verskih nasprotovanj med suniti in šiiti, krepitev skrajnega islamizma, oboroženih spopadov med posameznimi vojaškimi in paravojaškimi skupinami ... Tudi vzroki za začetek revolucij in uporov so različni, zato lahko države razporedimo v tri skupine.

- V prvo skupino bi prištevali Tunizijo in Egipt, kjer so uporniki zahtevali spremembe na socialnem področju in odstop skorumpiranih režimskih voditeljev. Zrušili so »večne vladarje« ter jim zdaj kaže bolje.
- V drugo skupino bi lahko uvrstili Bahrajn in Jemen, kjer se je večji del prebivalstva boril proti avtoritarnosti vladajočega režima, torej za več demokracije. Tu so oblasti z vojsko brutalno zatrle upor.
- V tretjo skupino pa bi uvrstili Libijo in Sirijo. Tu strokovnjaki najdejo več indicev, ki kažejo na vpletanje zunanjih dejavnikov pri kreiranju revolucije, poleg tega naj bi se uporniki morali iz potekov revolucij v drugih državah arabske pomladi kaj naučiti in to upoštevati. Zato po besedah dr. Šterbenca toliko težje v arabsko pomlad prištevamo tudi dogajanje v Libiji in Siriji.

Danes v Siriji poteka državljanska vojna, v ostalih državah so oblast večinoma prevzeli zmerni islamisti. Že pred tem dogajanjem so potekali resni sunitsko-šiitski konflikti, zdaj pa so se močno radikalizirali. Dele Sirije in Iraka obvladuje Islamska država (opisana je naslednjem poglavju), njene aktivnosti pa se kažejo tudi v Libanonu in v Libiji. Vse tako kaže, da je »arabska pomlad« privedla do procesa fragmentacije, razpadanja držav, in to točno tistih, ki so veljale za neodvisne in so se upirale zahodno-izraelski hegemoniji na Bližnjem vzhodu – Iraka, Sirije in Libije. [15]

2.4 Odnos zahodnega sveta do muslimanov

2.4.1 Vzroki za protiislamsko vzdušje

Kakšne so lastnosti konflikta med zahodom, kamor prištevamo tudi Evropo, in islamom. Zakaj je do njega prišlo? V nadaljevanju povzemamo izjave nekaterih strokovnjakov s tega področja:

Nevzet Porić : Pri iskanju odgovora ne smemo pozabiti, da se je današnja Evropa oblikovala s prav istim islamom, ki ga rada očita muslimanskim skupnostim v Evropi. Spomniti se moramo na osemstoletno muslimansko navzočnost v Španiji, petstoletno na Krimu in tristoletno na Siciliji, še posebej pa na močno prisotnost islama na Balkanu, Madžarskem ali v

Grčiji. Konflikt Zahod – islam v 20. st. nima istih temeljev kot tisti iz časa turških vpadov, križarskih vojn in kolonizacije. Največjo simbolno prelomnico za pravoverne muslimane pomeni razpad turškega kalifata leta 1920, saj to pomeni konec islamske enotnosti. Kasnejša kolonizacija je v arabsko-islamsko t.i. predkapitalistično družbo poleg tržnega gospodarstva, industrializacije in urbanizacije prinesla tudi nov pojem, ki ga do tedaj niso poznali – država. Lokalni nacionalizmi so bili do tedaj nezdružljivi z arabskim. Ta namreč teži k enotnosti arabske države, k enotnosti muslimanske skupnosti, imenovane uma. Temu šoku so se pridružila še pričakovanja napredka po osvoboditvi izpod kolonialnih oblastnikov ter ustanovitev države Izrael. Na nastali šok, ki je vodil v krizo v arabskem prostoru, je islam odgovoril dvosmerno:

- po eni strani z vključitvijo v splošen proces modernizacije in sekularizacije, npr. v Turčiji, Egiptu in Iraku,
- po drugi z oživitvijo osnov islama. Islamizem pa je ponekod vodil celo do ekstremnih oblik, primer katerih so militantne skupine Al Kaida v Afganistanu, Islamska država v Iraku ... Zahodni model države z ekskluzivnostjo moči je spodbudil stare sanje islamske enotnosti znotraj ene države ter pripomogel k rojstvu islamskih nacionalizmov, ki so se pred verniki legitimizirali predvsem z vrnitvijo k doktrini islama. [16]

Mark Juergensmeyer: Upoštevati moramo tudi koncept kozmične vojne. O kozmični vojni lahko govorimo, če skupina bojevnikov, ki bojuje neki posvetni konflikt, začne ta konflikt obravnavati kot božansko bojevanje, kot konflikt, v katerega je neizogibno in odločilno vključen bog. Ko pa je v konflikte vpleten bog, ti postanejo bistveno bolj brutalni, divjaški, težko rešljivi. Nastopijo absolutne dihotomizacije. Na eni strani so mučeniki, na drugi demoni. Kozmična vojna ni samo islamska stvar, tako v evropski srednjeveški zgodovini in v sedanjem času najdemo več takih primerov. [15]

Dr. Primož Šterbenc: Da bi razumeli razvoj radikalnega islamizma, je potrebno poseči daleč nazaj v zgodovino. Ker je bil islam kot celovita in dobro organizirana religija pomemben tekmelec krščanstvu pri pridobivanju vernikov v svetu, ga je Zahod že kmalu začel blatiti. Najpomembnejši pospešek stigmatiziranju je dala rimokatoliška cerkev s križarskimi vojnami ob koncu 11. st. Kot prvo so papeži hoteli uveljaviti svojo vodilno vlogo v zahodnih družbah in odvzeti primat posvetnim vladarjem in kot drugo so hoteli ustaviti medkrščansko bojevanje in agresivno energijo usmeriti proti zunanjemu sovražniku. Zato so začeli razglašati versko vojno proti muslimanskemu svetu oz. pozivati na boj za »osvoboditev« božjega groba. V tem smislu so začeli širiti »resnice« o islamu, češ da je fanatičen in agresiven. Ta protiislamski diskurz o islamu kot religiji nasilja se je nadaljeval vse do danes. Večji kot so bili interesi Zahoda, bolj intenzivno so uporabljali zloglasne izraze, kot so džihad ali sveta vojna, fanatični muslimani, musliman terorist ... V zadnjem času v stigmatiziranju islama prednjačijo predvsem ameriški akterji, razlogov za to pa je več:

1. Nepoznavanje islama.
2. Vpliv judovskega oz. izraelskega lobija, ki s poudarjanjem agresivnosti islama posredno brani svojo ekspanzionistično politiko.
3. Islam ima po svetu 1,6 milijarde vernikov in je verjetno največja ovira popolni globalni prevladi neoliberalne ideologije svobodnega trga. Ta je namreč v popolnem nasprotju z islamsko družbeno doktrino, ki temelji na socialni pravičnosti.
4. Euro-dolarska elita, ki koncentrira moč in bogastvo na osnovi izkoriščanja ostalih slojev prebivalstva, se zaveda možnosti socialnega upora, zato želijo pozornost preusmeriti drugam in »stari sovražnik« islam je ravno pravišnji za to.
5. Ameriška družba je prežeta z idejo, da so prav oni »izbrano ljudstvo«, ki naj bi božji načrt razširjali po svetu.

6. Vse to pa pripelje do skrajnega islamizma. V povezavi z njim se omenjata predvsem dve struji, salafizem in vahabizem. Salafisti (arabsko pobožni predniki) zagovarjajo dobesedno branje korana in vrnitev k praksam preroka Mohameda. Menijo, da so muslimani zašli s prave poti, islam pa skušajo uveljaviti od spodaj navzgor. Lahko bi rekli, da uresničujejo lokalno islamizacijo prostorov z istim pravilnikom po vsem svetu (prepovedano – dovoljeno) in z brisanjem lokalnih kulturnih razlik. [17]

Daniel Atzori: Salafizem je torej moderni pojav, saj gre za željo sodobnih muslimanov, da ponovno odkrijejo »čisti, izvirni in pristni« islam. Salafistična gibanja so se na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki, zlasti po padcu starih diktatorjev, močno razmahnila. Najdemo jih v Egiptu, Libiji, Jemnu, tudi v bolj sekularnih Turčiji in Maroku, tudi v Jordaniji, Maliju. V Siriji so bili v prvih bojnih vrstah proti režimu Bašarja Al Asada in nekateri jih celo obtožujejo kraje revolucije. Salafisti imajo največ podpore med proletarci, ki jih pestita revščina in nezaposlenost. Dobro financirane organizacije revnim govorijo, da vir vsega zla izvira iz vdora zahodnih vrednot v muslimansko družbo in da so se pripravljene boriti proti njim. [17]

Dr. Primož Šterbenc: V zadnjem času salafitska gibanja organizirata in financirata Saudova Arabija in Katar. Tu je pravzaprav ideološko središče radikalnega islama in islamskega terorizma. Sta edini muslimanski državi, v katerih velja najbolj konservativna sunitska pravna šola Hanbali in kjer je prevladujoča ideologija vahabizem, ki poudarja doktrino enosti Boga, posledično pa je izjemno sovražna do šiitov in liberalnejših sunitskih sufijev. Saudska Arabija je vse od islamske revolucije v Iranu, ko so tam prišli na oblast šiiti, izjemno sovražna do šiitov. Že približno od leta 1980 dalje je organizirala radikalna sunitska islamistična gibanja povsod okoli Irana. Ko so leta 2003 ZDA z napadom na Irak zrušile sunitski režim Sadama Huseina in so na oblast prišli iraški šiiti, se je zaradi tega po vsem Bližnjem vzhodu okreplil vpliv šiizma in Irana. Vzpostavil se je šiitski polmesec, ki gre od Irana preko Iraka in Sirije (Al Asadov režim) do Libanona (gibanje Hezbolah). To je prestrašilo in vznemirilo Savdsko Arabijo, Katar in Združene arabske emirate, pa tudi ZDA. Zato so ZDA, Savdska Arabija in Izrael sklenili, da bodo naredili vse, da zrušijo iransko-šiitski vpliv, in sicer tudi s krepitvijo radikalnih islamističnih skupin. [17] Religija je začela nastopati kot samoobrambni nacionalistični instrument. Ta proces še vedno traja in nič ne kaže, da prihaja do kakšne resekularizacije. [15]

Noam Chomsky: Washington in njegovi zavezniki se držijo dobro uveljavljenega principa, da je demokracija sprejemljiva samo, dokler ustreza njihovim strateškim in gospodarskim ciljem. Pogosta mantra je, da strah pred radikalnim islamizmom izvira iz njegove grožnje demokraciji. Ta formulacija je napačna. Največja grožnja je bila vedno neodvisnost. ZDA in njene zaveznice redno podpirajo radikalne islamiste, včasih pa zato, da bi preprečile grožnjo sekularnega nacionalizma. Skrajni islamizem se danes večinoma napaja prav iz te »zahodno hegemonске agresivne politike do muslimanskega sveta«. Ta pa ni značilna samo za ZDA, vodijo jo tudi druge velike sile, kot sta npr. Rusija v Čečeniji in Indija v Kašmirju. Muslimane v Nigeriji, Maliju in Nigru radikalizirajo tudi klimatske spremembe in negativen vpliv velikega prihoda poceni kitajskih izdelkov, kar povzroča propadanje domačih industrij. [19]

Dr. Primož Šterbenc: Največji povod za rast in širjenje skrajnega islamizma pa ostajajo neposredne vojaške intervencije Zahoda v muslimanskem svetu (Afganistan, Irak, Somalija, Libija, napadi z brezpilotnimi letali). Po podatkih, ki jih je objavil WikiLeaks, se ZDA prav dobro zavedajo, da ameriške vojne na muslimanskih tleh ne le povečujejo vsesplošno

razširjeno sovraštvo proti Američanom, ampak tudi destabilizirajo regijo. Povečujejo pa tudi grožnjo, da se islamski teroristi dokopljejo do jedrskega orožja.

Abdel Bari Atwan: Agresivna in arogantna zahodna politika, ki ustvarja hudo jezo pri vseh muslimanih, pogosto povzroči, da tudi zmerneži vsaj do neke mere tolerirajo ali (posredno) podpirajo delovanje radikalcev. Al Kaida je muslimanom omogočila, da so lahko po dolgem času udarili nazaj – če je ne bi bilo, bi morala nastati. [17]

Posledice zahodnega odnosa do islama ter njihovih medsebojnih šiitsko-sunitskih sporov lahko opazujemo vsak dan v časopisih in v informativnih oddajah na televiziji: krepitev organizacij, ki temeljijo na skrajnem islamizmu, spopadi lokalnih muslimanskih milic, teroristični napadi skrajnežev, vojaške akcije Al Kaide in Islamske države, pobiti in ustrahovani prebivalci, begunci, razseljeni ljudje, lačni in prezebli otroci, prekupčevanje z begunci, trgovina z orožjem, trgovina s človeškimi organi, koalicije držav s podobnimi interesi, strmoglavljenje režimov in boj za njihova nasledstva, brisanje meddržavnih meja, možen nastanek novih držav ...

2.4.2 Begunska problematika

- **Kdo je begunec?**

Begunec je oseba, ki (z)beži pred nevarnostjo, preganjanjem ali neprijetnostjo iz svoje domovine. Razlogi so lahko politični, rasni ali religiozni. [20]

Na svetu je približno 51 milijonov beguncev. Toliko jih niso našteli že vse od druge svetovne vojne. To število se zadnja leta povečuje, večja pa se tudi število beguncev, ki se niso smeli vrniti v državo, iz katere so zbežali. Med begunci je največ muslimanov, kar 80 %. [19]

- **Begunci v Sloveniji**

Tudi v Sloveniji imamo begunce. Ni jih sicer tako veliko, ampak so. Trenutno je oseb s statusom begunca nekaj čez 200. Največ jih je iz Somalije, Afganistana, Sirije, Irana in Kazahstana. Posebna skrb je namenjena osebam s posebnimi potrebami, mladoletnikom brez staršev, invalidom, nosečnicam in žrtvam fizičnega ali psihičnega nasilja ter spolno zlorabljenim. [18]

- **Status begunca**

Status begunca se prizna državljanu tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, temelječim na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi takega strahu noče uživati varstva te države, ali osebi brez državljanstva, ki se nahaja izven države, kjer je imela prebivališče, in se zaradi utemeljenega strahu ne more ali noče vrniti v to državo. [18]

- **Svetovni dan beguncev**

Svetovni dan beguncev obeležujemo vsako leto 20. junija. Na ta dan želimo opozoriti, da imajo begunci enake pravice kot čisto vsi ljudje. Želimo tudi opozoriti na njihove probleme, izzive in težave. Svetovni dan beguncev je razglasila organizacija Združenih narodov, in sicer 20. junija leta 2000. [20]

- **Begunci iz Sirije in Iraka**

V Siriji že tri leta poteka državljanska vojna, poleg tega na ozemlju Sirije in Iraka vojaške akcije in nasilje izvaja skrajno islamistično gibanje Islamska država. Zato je veliko družin ostalo brez svojega doma ali pa so bili zaradi svoje varnosti primorani zbežati in si poiskati bivališče. Največ iraških in sirskih beguncev je razseljenih na področju svoje države, znotraj Sirije jih je razseljenih 7,2 milijona in znotraj Iraka 1,9 milijona. Veliko pa jih zbeži čez mejo v mejne države. To so Irak, Savdska Arabija, Turčija, Libanon in Iran. Z begunci najbolj obremenjena država je Libanon. V Libanon jih je namreč do januarja pribežalo kar 1,6 milijona. Januarja pa so Libanonci za begunce uvedli vizume za lažji nadzor nad dotokom sirskih beguncev.[19] Le 15 % od 4 milijonov sirskih beguncev živi v taboriščih, ostali so se naselili v urbanih območjih, kjer prihaja do napetosti med njimi in domačini. Turčija v 25 begunskih taboriščih na obmejnem območju gosti skupaj 140.000 sirskih beguncev.

Slika 14: Taborišče sirijskih beguncev v Libanonu

Nekateri civilisti pa pred vojno zbežijo v bolj oddaljene države, v upanju in prepričanju, da gredo boljšemu življenju naproti. V lanskem letu je v Evropo pribežalo 300.000 nezakonitih migrantov. Po podatkih Združenih narodov se jih večina odloči za nevarno pot prek Sredozemskega morja, okrog 218.000 jih je prispelo v Evropsko unijo, od tega se jih je 140.000 izkrcalo na obalah Italije. Večina je prekupčevalcem in organizatorjem prevoza plačala velike vsote denarja. Na primer: begunci za prevoz s tako ladjo, kot je na spodnji sliki, plačajo za prevoz vsak po 8.000–30.000 \$. Vendar s tem ni zagotovljena varna pot do cilja. Na tak majhen čoln jih dobesedno natlačijo petkrat več, kot bi jih smeli, zato prihaja do nesreč. V lanskem letu je med prevozom utonilo kar 3.300 migrantov. Ker se razmere na Bližnjem vzhodu zaostrejejo, je problematika beguncev vedno bolj pereča. V prvih šestih tednih tega leta je v Italijo prispelo rekordnih 5.000 migrantov. S pomladjo, ko bo morje mirnejše, pa jih pričakujejo še več. Evropska unija razpravlja o tem, kako bi najbolj učinkovito pristopili k reševanju tega problema. A ker med državami ni enotnega dogovora, ostaja v glavnem pri finančni pomoči Italiji za pomoč in reševanje beguncev. [21]

Slika 15: Prevoz migrantov na obale Italije

2.5 Islamska država

2.5.1 Kaj je Islamska država

Islamska država je sunitska džihadistična in ekstremistična vojaška organizacija, ki deluje v Iraku in Siriji in želi ustvariti islamsko državo (kalifat), v katerem bi vladalo šeriatsko pravo in vahabistična verzija islama. V času svojega razvoja je oblikovala svojo ekstremistično ideologijo, ki zagovarja versko nasilje in označi vse, ki se ne strinjajo z njihovo teologijo, za verske odpadnike. To pomeni, da ne trpi drugače mislečih, ne glede na to, ali so muslimani ali nemuslimani. Metode, ki jih uporablja so nasilje, vojaške in teroristične akcije. Njen dolgoročni cilj je vzpostavitev svetovnega kalifata, ki bi združil vse muslimane (1,6 milijarde vernikov) in odpravil meje med muslimanskimi državami. Da bi to dosegli, verjamejo, da se morajo boriti predvsem proti neistomislečim muslimanom, kristjanom in judom. Filozofija Islamske države je najbolj vidna v simbolizmu njihove črne zastave, ki jo je uporabljala že Al Kaida. Na zastavi je grb preroka Mohameda, okrog njega pa napis "Ni drugega boga razen Alaha". To naj bi postala zastava vseh muslimanov po svetu, še posebej tistih v Iraku. Takšen simbolizem namiguje, da Islamska država verjame, da predstavlja ponovno ustanovitev kalifata zgodnjega islama, z vsemi političnimi in verskimi posledicami, ki bi sledile. Skupina je 29. 6. 2014 razglasila omenjeni kalifat in s tem versko avtoriteto nad vsemi muslimani sveta. V svoj kalifat pa hočejo vključiti Sirijo, Jordanijo, Izrael, Palestino, Libanon, Ciper in del južne Turčije. Vodi jo Abu Bakr al-Bagdadi. [23]

- Džihad (slovensko *boj, prizadevanje*) je verska dolžnost islamskih vernikov. Džihad v islamu pomeni bodisi osebni napor za moralno in versko izboljšanje, bodisi, manj pogosto, sveto vojno.
- Kalifat je islamska oblika oblasti, ki predstavlja politično enotnost in vodstvo islamskega sveta.
- Šeriatsko pravo je muslimansko versko pravo. Šeriatsko pravo je v mnogih državah s prevladujočo muslimansko populacijo v veliki meri sprejeto kot državna zakonodaja.
- **Vahabizem** je sunitsko gibanje, ki se je v 18. stoletju razširilo na Arabskem polotoku in si hitro pridobilo velik vpliv s svojo radikalno razlago islama, ki temelji na enotnosti v Alahu in zavrača čaščenje svetnikov. Največ vahabitov živi danes v Savdski Arabiji, kjer gibanju že od njegovih začetkov pripada tudi kraljeva družina. Pravila vahabizma, ki temeljijo izključno na Koranu, so nenaklonjena vsem inovacijam in med drugim prepovedujejo razkošno življenje, ples, igre, glasbo in kajenje tobaka. V vahabizmu so v zadnjih dveh desetletjih našle navdih številne skupine islamskih skrajnežev po svetu, med katerimi je najbolj znana teroristična mreža Al Kaida.

Slika 16: Abu Baker al-Bagdadi

Slika 17: Zastava pripadnikov Islamske države

2.5.2 Nastanek Islamske države

Pri branju člankov in poslušanju TV oddaj, smo naleteli na veliko nepoznanih besed. Opazili pa smo tudi, da Islamsko državo imenujejo različno in uporabljajo različne kratice, kot so IS, ISIL, ISI, ISIS, ISL. Sprva se nam je zdelo, da nikoli ne bomo razvozlati tega vozla. Vse je bilo tako prepleteno – zgodovinska dejstva, vera in verski spori, nafta, politika, vojaško posredovanje in invazije, terorizem, begunci, pa interesi posameznih držav, posameznih verskih skupin, kapitala in elit, ... Kako to spraviti v neko razumljivo celoto?

V nadaljevanju bomo najprej pokazali, kako se je časovno in krajevno razvijala Islamska država, potem bomo posameznim časovno-krajevnim postajam dodali dogodke tistega časa in na koncu bomo ta razvoj poskusili še razložiti. Pri tem smo uporabili vire od [23] do [27].

• Imena in kratice

Islamska država je torej trenutno ime za organizacijo, ki jo opisujemo. Pred tem je imela različna imena, ki so bila odvisna od tega, kaj se je s to organizacijo dogajalo in na katerem ozemlju je takrat delovala, kar lahko vidimo na spodnji tabeli.

Tabela 3: Kratice za Islamsko državo v različnih časovnih obdobjih

2003	• Jama'at al-Tawhid wal-Jihad	<p>*Levant je geografski pojem. Gre za ozemlje na sliki, h kateremu prištevamo več držav, zagotovo pa Sirijo, in zato se uporabljata obe kratici ISIL in ISIS.</p>
2004	• Al Kaida v Iraku	
2006	• ISI - Islamska država Iraka	
2013	• ISIL - Islamska država Iraka in Levanta* • ISIS - Islamska država Iraka in Sirije	
2014	• IS - Islamska država	

• Potek preoblikovanja v Islamsko državo in vzroki zanjo

V prejšnjih poglavjih smo opisali kakšen je bil položaj muslimanov in muslimanskih držav na Bližnjem vzhodu, spore med njimi, imperializem zahodnih držav ter protiislamski diskurz. Omenili smo, kakšen vpliv je imel »lov na teroriste« po 11. septembru 2001 in ameriško-britanska okupacija Iraka leta 2003. Zdaj se bomo osredotočili na obdobje od leta 1999 dalje, ki je prikazano v tabeli 4. Takrat so se namreč pojavili zametki današnje Islamske države.

Tabela 4: Potek preoblikovanja v Islamsko državo

Leto	Potek preoblikovanja v Islamsko državo	Dogodki in vzroki zanje
1999	Osama Bin Laden (ustanovitelj Al Kaide) in jordanski terorist Abu Musab al-Zarqawi se v Afganistanu skupaj borita proti ameriški okupaciji.	
2003	Prej omenjeni Abu Musab al-Zarqawi ustanovi skupino	

	Jama'at al-Tawhid wal-Jihad, kar pomeni vera v enega boga in džihad.	
		<ul style="list-style-type: none"> • 18.3.2003 se začne ameriško-britanska invazija na Irak in traja do 18.12.2011. • WikiLeaks objavi podatke o zločinih ameriških vojakov; streljali so na civiliste, mučili zapornike in s tem še poslabšali odnose med zahodom in muslimani. • Pride do porasta skrajnega islamizma. • Irak se iz sekularne (čeprav režimske) države začne spreminjati v versko-sektaško tvorbo.
2004	Prej omenjena skupina se preimenuje na v »Al Kaida v Iraku«	
		<ul style="list-style-type: none"> • Z ameriško-iraško vojno so nastali »idealni« pogoji, da islamisti testirajo uspešnost svoje ideologije in vojaško usposobljenost. • Borijo se proti zahodnim koalicijskim silam, napadajo pa tudi neistomisleče civiliste, tudi ženske, starce in otroke.
2006	7. 6. 2006 je vodja Abu Musab al-Zarqawi ubit. Organizacija Al Kaida v Iraku se 13. 10. 2006 preimenuje v »Islamska država Iraka« (ISI).	
		<ul style="list-style-type: none"> • V letu 2010 vodenje skupine prevzame Abu Baker al-Bagdadi. • 15. 3. 2011 se začne državljanska vojna v Siriji. • 2011 je ubit Osama Bin Laden. • Irak postane glavni center džihada. • ISI širi svoje vojaške in teroristične akcije na ozemlje Sirije. Zaradi tega kasneje tudi prilagodijo ime.
2013	Aprila 2013 se preimenujejo v »Islamska država Iraka in Levanta« (ISIL), ki jo nekateri imenujejo tudi »Islamska država Iraka in Sirije« (ISIS). Vodja organizacije ostane Abu Baker al-Bagdadi.	<ul style="list-style-type: none"> • Področje, na katerem je tudi Sirija, se imenuje Levant, zato so nastala različna poimenovanja organizacije. Ne pozabimo, da so meje »umetno« zarisali kolonialisti. • V sirijski državljanski vojni so se sprva borili skupaj s sirskimi uporniki proti režimu Basharara al-Assada. Zaradi razhajanj v ideologiji so se kasneje obrnili proti opoziciji oz. proti upornikom Assadovega režima. • ISIL se je iz teroristične organizacije razvila v pravo vojsko, ki je uspela zavzeti teritorij, zadržati ga in na njem vzpostaviti administrativno oblast.
2014	29.6.2014 razglasijo kalifat in se preimenujejo v Islamska država (IS). Kalif pa postane Abu Baker al-Bagdadi.	<ul style="list-style-type: none"> • Februarja 2014 je Al Kaida prekinila stike zaradi brutalnih dejanj Bagdadijevih vojščakov. • Z razglasitvijo kalifata želijo muslimane združiti v eno samo veliko državo. • Kalif je vodja vseh (1,6 milijarde) muslimanov. • Kalifata kot države ni priznala nobena država na svetu. Večina strokovnjakov je ne vidi kot državo. • Borcem IS se pridružujejo somišljeniki z vsega sveta. • Na Bližnjem vzhodu in v Afriki delujejo podobne skupine kot je IS (Npr. Al Nuusra, Boko Haram)

- **Trenutno stanje**

- Ime in kratica: Teroristična in militantna organizacija, ki jo opisujemo, ima še vedno ime Islamska država, ki jo s kratico zapišemo IS.
- Število bojnikov v njenih vrstah: Različni viri poročajo o različnih številkah. Npr. Sirski observatorij za človekove pravice navaja, da je v letu 2014 Islamska država imela samo v Siriji 50.000 vojakov in samo v Iraku 30.000 vojakov. Ameriška agencija CIA pa za isto leto 2014 navaja 31.500 vojakov za obe državi skupaj.
- Novačenje borcev iz drugih držav sveta: Časopis New York Times za leto 2014 omenja 2000 Evropejcev in vsaj 100 Američanov.
- Teroristične akcije: Najbolj odmeven je bil napad na časopisno hišo Charlie Hebdo v Franciji. V javnih medijih pa skoraj vsak dan zasledimo informacijo o ugrabljenih in usmrčenih novinarjih in civilistih.
- Ukrepi civilne družbe: izvajajo se akcije, ki osveščajo ljudi kot sta npr. shodi proti nestrpnosti v Nemčiji (torej proti ideologiji, ki jo zagovarja Pegida) in prstan miru okoli sinagoge na Norveškem. Lahko bi rekli, da akcije potekajo pod geslom »Ne antisemitizem, ne islamofobija!«, tako je vzklikalo 1.300 mladih norveških muslimanov, ki so sklenili roke in objeli judovsko sinagogo, da jo simbolično zaščitijo pred skrajnimi islamisti in pokažejo, da je islam vera miru in ne vera nasilja.[28]

Slika 18: Prstan miru okoli sinagoge v Oslu na Norveškem

- **Ozemlje Islamske države**

Tudi tu se mnenja strokovnjakov razlikujejo. V glavnem o tem, kaj pomeni imeti oblast na nekem ozemlju. Vojaške akcije Islamske države so skoncentrirane na večja mesta z okolico, toda njen vpliv seže tudi na širše območje okrog teh mest, tako da je vse skupaj veliko približno toliko kot Jordanija.

Slika 19: Zemljevid IS v reviji Obramba

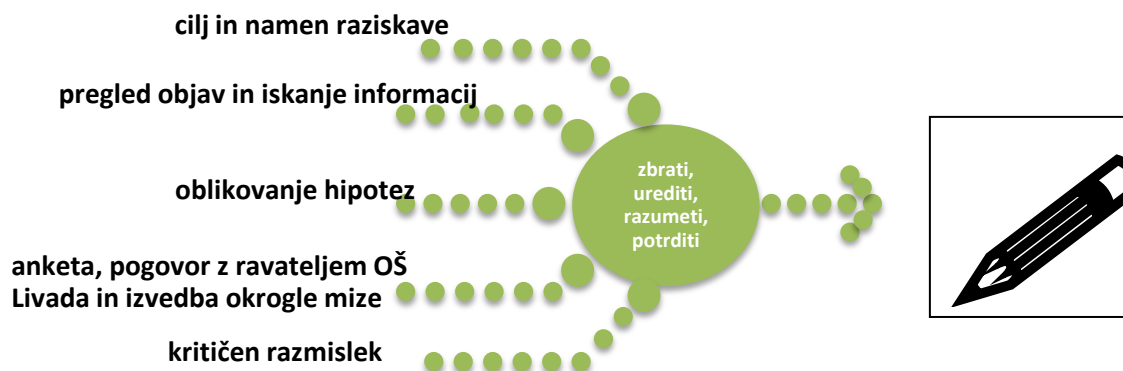
Slika 20: Zemljevid IS na ameriški televiziji CNN

3 METODOLOGIJA

- **Načrt našega dela**

Kar precej časa je trajalo, da smo oblikovali raziskovalna vprašanja in določili naslov naše raziskovalne naloge, potem pa smo naredili načrt raziskave.

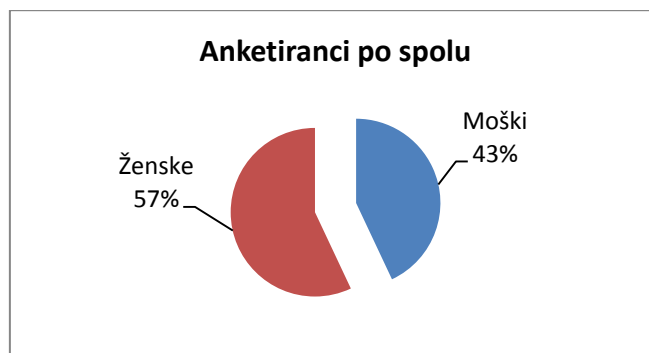

- **Pregled objav**

Podatke smo iskali na različne načine. Veliko podatkov, ki se nanašajo na Islamsko državo in njeno delovanje, smo dobili na internetu, v raznih člankih revij in časopisov. Veseli smo bili pogovornih oddaj na televiziji, v katerih so različni strokovnjaki in novinarji opisovali, predvsem pa interpretirali in pojasnjevali dogajanja na Bližnjem vzhodu. Podatke o širjenju islama in zgodovinsko-političnem razvoju Bližnjega vzhoda smo iskali tudi v učbenikih za zgodovino in v diplomskih nalogah. Pri razumevanju slišane in prebranega smo imeli kar precej težav, saj so strokovnjaki enak dogodek pojasnjevali na različne načine. Pokazalo se je tudi, da je naše splošno znanje o tej problematiki pomanjkljivo.

- **Anketa**

Podatke o poznavanju Islamske države in o odnosu zahodnega sveta do muslimanov smo pridobili s spletno anketo [22]. Za izdelavo ankete smo uporabili brezplačno aplikacijo <http://www.mojaanketa.si/surveys/>. Anketo smo poslali na približno 150 e-poštnih naslovov. Vse naslovnike smo prosili, da jo posredujejo še svojim znancem, sorodnikom in prijateljem po Sloveniji. Na anketo nam je odgovorilo 279 oseb, od tega je bilo 121 moških in 158 žensk, povprečna starost anketiranca je bila 26,1 let.

Graf 2: Struktura anketirancev po spolu

Tabela 5: Anketiranci po starostnih skupinah

Starost anketirancev	Manj kot 18 let	18–50 let	50 let in več
Število moških anketirancev (N = 121)	61	53	7
Število anketirank (N = 158)	71	68	19
Skupaj (N = 279)	132	121	26

Celotno anketo (vprašanja in ponujen nabor odgovorov) si lahko ogledate v prilogi. Nekatere podatke, ki smo jih pridobili z anketo, smo lahko takoj uporabili, nekatere pa smo obdelali s pomočjo programa Excel. Anketirancem smo zastavili naslednja vprašanja:

1. Vpis podatkov o anketirancih.
2. Ali si že slišal za Islamsko državo?
3. Islamska država je s svojimi borci zavzela del ozemlja nekaterih držav. Katerih?
4. Islamska država je zavzela del ozemlja Sirije in Iraka. Ali veš, kaj se dogaja v Siriji in v Iraku in zakaj je do tega prišlo?
5. Ali imate otroke?
6. Kako pogosto se s svojim otrokom pogovarjate o dogajanjih, ki so povezana z Islamsko državo?
7. Ali ste se v šoli z učitelji pogovarjali o dogajanju, ki je povezano z Islamsko državo?
8. Kako pogosto se doma s starši pogovarjate o dogajanju, ki je povezano z Islamsko državo?
9. Kje si dobil informacije o Islamski državi in koliko?
10. Kako si prišel do informacij o Islamski državi?
11. V javnih medijih se pojavlja veliko pojmov, kot so: islamist, skrajni islamist, sunit, šiit, jazid, kurd, džihadist, mudžahedin, salafist, vahabist ... Ali razumeš vse te besede?
12. Kakšen je po tvojem mnenju cilj Islamske države?
13. Ali te dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zanima?
14. Ali meniš, da je dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, Irakom in Sirijo, zaskrbljujoče?
15. Ali meniš, da je dogajanje, ki je povezano s terorističnimi napadi skrajnih islamistov na časopis Charlie Hebdo v Franciji, zaskrbljujoče?
16. Kaj bi svetoval vladam držav sveta? Kako naj ukrepajo v primeru Islamske države?
17. Kaj je po tvojem mnenju krivo za to, da so muslimani v zahodnem svetu pogosto prikazani kot slabi? Kaj zahodnjake moti pri muslimanih?
18. Kakšno je tvoje mnenje o muslimanih? Izberi trditve, s katerimi se strinjaš.
19. V Nemčiji se je pojavilo gibanje Pegida (Domoljubni Evropejci proti islamizaciji Zahoda). Kakšno je tvoje mnenje o pripadnikih tega gibanja?
20. V slovenskih šolah učijo o mnogih slavni in pomembnih osebnostih (znanost, zgodovina, tehnika, glasba, šport, poezija ...). Ali poznaš katerega slavnega in pomembnega muslimana?
21. Če želiš, nam lahko napišeš ime in priimek tega slavnega in pomembnega muslimana.
22. Ali je kdo od tvojih sošolcev musliman in kako se razumete?
23. Ali poznaš veroizpovedi svojih prijateljev? Se o tem kdaj pogovarjate med seboj?
24. Ali je za tebe veroizpoved pomembna pri navezovanju prijateljskih stikov?

• **Pogovor z ravnateljem OŠ Livada v Ljubljani**

Po telefonu smo poklicali ravnatelja, g. Gorana Popovića, in se pogovarjali o odnosih med učenci na njihovi šoli. Vprašali smo ga:

1. Slišali smo, da je vaša šola multikulturna. Ali nam lahko poveste, iz katerih držav prihajajo vaši učenci?
2. Kakšna je verska struktura vaših učencev?
3. Vemo, da tudi v manjših in bolj homogenih skupinah pogosto prihaja do nesporazumov in trenj. Je tega na vaši šoli še več? Ali ta raznolikost vpliva na odnose med učenci?
4. Kako pa je z jezikom? Ali pouk poteka v slovenščini?
5. Na naši šoli ob božiču izdelujemo adventne venčke, ob veliki noči pirhe in podobno. Kako se temu prilagajate in kako, če sploh, obeležujete te verske praznike?
6. S kakšnimi težavami pa se vi osebno srečujete kot ravnatelj, ali so kakšne posebne zahteve s strani staršev, na koga se obrnete v primeru težav? Vam ministrstvo nudi kakšno pomoč, oporo?
7. Delamo raziskovalno nalogo o Islamski državi, zato nas zanima, če ste se v šoli kaj pogovarjali o tem, morda na kakšni razredni uri, z učitelji, učenci?
8. Ali se mogoče pogovarjate o dogodkih v Franciji, o terorizmu?
9. Še eno hipotetično vprašanje. Kaj bi nam svetovali, če bi se v naš kraj, kjer živijo večinoma katoliki, takšnih, ki to niso, pa je zelo malo, priselila muslimanska družina?

• **Izvedba okrogle mize**

Na okrogli mizi smo želeli izmenjati vedenja in mnenja o Islamski državi ter se pogovoriti o tem, kakšne občutke vzbuja v nas problematika, ki je povezana z begunci in s terorističnimi napadi skrajnih islamistov. Izvedena je bila 9. 2. 2015 na OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad.

Priprave na okroglo mizo:

- določanje vsebine pogovora
- vabila za udeležence
- priprava prostora
- izdelava PowerPointa
- nabor možnih vprašanj za goste

Sodelujoči: G. Tadej Grudnik (prestopil v islamsko vero, domovina njegove žene je Sirija), ga. Bojana Zupanc (učiteljica zgodovine), ga. Nika Kolenc (prof. zgodovine), ga. Vesna Mlačnik (študij teologije ob delu), g. in ga. Vodušek (oče in mati), ga. Krutil (mati), mladi raziskovalci in mentorica Dušanka Colnar.

Potek: Mladi raziskovalci smo na kratko predstavili Islamsko državo, nato pa smo se deloma vodeno, deloma pa prosto, pogovarjali in razmišljali o položaju muslimanov pri nas in v svetu in v vzrokih za nastanek Islamske države.

4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA

4.1 Povzetek pogovora z ravnateljem OŠ Livada v Ljubljani, g. Goranom Popovičem

Za pogovor z njim smo se odločili, ker smo slišali, da je ta šola multikulturna. Med vsemi učenci sta kar dve tretjini muslimanov, ostali pa so kristjani. Učenci prihajajo iz osemnajstih različnih držav in govorijo 13 različnih jezikov, pouk pa tako kot na drugih osnovnih šolah poteka v slovenščini. Ravnatelj nam je povedal, da na njihovi šoli vsi živijo v sožitju in je medetničnih ali medverskih sporov zares zelo malo. Tiste, ki pa se pojavijo, pa skupaj s starši hitro rešijo.

Praznike, ki so verske narave, in običaje, kot je izdelava adventnih venčkov ali pirhov, obeležijo drugače kot mi, bolj z zgodovinskega vidika. O Islamski državi in o terorističnih napadih na časopis Charlie Hebdo se z učenci niso pogovarjali. Šolo namreč obiskuje približno sto francoskih otrok in verjetno bi bila to za njih preveč stresna tematika. Trenutno, kot pravi ravnatelj, živijo lepo in ne želijo uničiti dobrih medsebojnih odnosov. V zadnjem času se je pri njem oglasilo kar nekaj staršev, ki so za svoje otroke želeli posebne prilagoditve, npr. da na jedilniku ni svinjskega mesa, da deklica ne bi sedela zraven fanta, da pri uri telovadbe ne bi plesala ipd. Nekatero želje so uresničljive in nekatere ne. Za pomoč pri sprejemanju odločitve, kako naj ravna v posameznem konkretnem primeru, se je že večkrat obrnil po pomoč na ministrstvo, toda jasnih odgovorov z njihove strani ni dobil. [30]

Za g. Popoviča smo imeli še teoretično vprašanje, in sicer, kako naj ravnamo v primeru, da se v naš kraj priseli muslimanska družina (naš kraj je večinsko katoliški). Povedal nam je, da se jih ni treba bati, da moramo biti z njimi vljudni ter prijazni ter jih sprejeti take, kakršni so.

4.2 Povzetek pogovora o Islamski državi in odnosu zahodnega sveta na okrogli mizi

Mladi raziskovalci smo na začetku predstavili naše dotedanje znanje o Islamski državi, osredotočili smo se predvsem na zgodovinske dogodke ter v odnose tako med suniti in šiiti kot tudi med muslimani in zahodnim svetom. Po tej uvodni predstavitvi pa se je odprla debata, v kateri smo izvedeli veliko novega. Naši udeleženci so nam znali zadeve razložiti veliko bolj preprosto, kot smo jih mi našli v razni literaturi. Veseli smo bili prisotnosti g. Grudnika, saj smo tako iz prve roke izvedeli, kakšna je muslimanska vera, zakaj je prestopil v islam, kako je v Siriji, kaj se dogaja s sorodniki njegove žene itd. Vsi udeleženci okrogle mize so se strinjali, da je strah prisoten. Mislimo, da je njihova zaskrbljenost upravičena, saj se spopadi in teroristična dejanja pojavljajo tudi v drugih državah in na vseh kontinentih.

Vprašali smo se, kaj lahko storimo mi, mladi. Ugotovili smo, da mladi sicer ne moremo v trenutku končati krize, pa vendar lahko prispevamo svoj delež. Udeleženci omizja so bili predvsem mnenja, da se je treba o tem pogovarjati in osveščati drug drugega, tako kot to počnemo na tem omizju. Bolj bomo poznali situacijo, bolj kritično jo bomo lahko presojali ter vrednotili in ne bomo podlegli kakšni črno-beli propagandi.

Naše znanje in misli moramo oblikovati v besede in jih povedati na glas, jih zagovarjati in utemeljevati. Lahko pokažemo strpnost do vseh veroizpovedi in smo do njih spoštljivi. Pogosteje ko bomo to počeli, večje so možnosti, da postanemo zgled za druge. Ker pravijo, da

zgledi vlečejo, bi nas začeli posnemati in tako bi korak za korakom lahko nastajala bolj kritična, strpna, boljša družba. Ugotovili smo namreč, da mnogim ljudem manjka strpnosti do drugače mislečih in če bi to popravili, bi naredili velik korak h končanju vojn in k na splošno boljšim razmeram v svetu. Naše celotne ugotovitve najbolj povzema spodnja slika, ki smo si jo sposodili na spletni strani Blaža Kosa. [29]

4.3 Vzroki za nastanek Islamske države

Naša 1. hipoteza je: Vzrok za nastanek Islamske države je protiislamski diskurz zahodnih držav.

Med raziskovanjem smo naleteli na mnenja veliko različnih strokovnjakov, ki smo jih podrobneje opisali v pregledu objav, spodaj pa smo zapisali povzetek izjav teh strokovnjakov. Če torej povzamemo: veliko različnih strokovnjakov, a eno skupno mnenje. Odnos do islama je slab, k temu je največ prispeval zahodni svet sam, precej pa je pripomogla tudi korupcija režimske politike v posameznih muslimanskih državah. Glede na vsa prebrana besedila in poslušane oddaje smo vzroke za protiislamsko vzdušje razdelili v dve skupini:

1. Skupina – Ozemeljski in politični porazi muslimanskih držav:

- Zaton cvetočih civilizacij
- Izgubljene vojne
- Izguba ozemlja
- Sunitsko-šiitski spori
- Vmešavanje zahodne politike
- Umetno postavljene meje v času imperializma
- Nerešeno vprašanje Palestine in Izraela
- Vojaški napadi zahodnih držav na območje Bližnjega vzhoda
- Neprimerna režimska politika

2. Skupina– Protiislamski diskurz »Islam je vera nasilja in terorizma«:

- Protiislamski diskurz se je oblikoval že zelo kmalu po prvi križarski vojni, v začetku 12. stoletja.
- Vse od takrat ga producirajo in reproducirajo tisti, ki veljajo za največje »poznavalce« islama. Najprej so bili to učeni člani katoliške duhovščine, v času renesanse humanistični teoretiki, v času kolonializma evropski antropologi, filologi in literarni kritiki, danes pa so to zahodni novinarji, eksperti in politiki.
- Vse te skupine so demonizirale in še demonizirajo islam zaradi nekih svojih parcialnih interesov.
- Danes se zdi, da je islam „treba“ demonizirati, da bi odvrnili pozornost od neznosno nepravilnega socialnega stanja v svetu.
- Islam se marsikomu, ki ima vpliv, zdi moteč tudi zaradi tega, ker je islamska družbenoekonomska doktrina v popolnem nasprotju z neoliberalizmom.

Vidimo lahko, da za slab odnos do muslimanskih držav in do muslimanov po svetu ni kriv le protiislamski diskurz, temveč tudi zgodovinski, politični in ozemeljski porazi muslimanskih držav in druga razočaranja znotraj muslimanskega sveta. Zato ne moremo reči, da smo našo hipotezo potrdili, saj bi bilo to le deloma res. Niti ne moremo reči, da smo jo ovrgli, ker bi bilo to tudi le deloma res. Lahko bi torej rekli, da smo 1. hipotezo delno potrdili. Menimo namreč, je bil ta diskurz ena najbolj kritičnih točk, ki je le prilil olje na ogenj. Vsak posameznik lahko s sovražnostjo in nestrpnostjo do muslimanov prispeva svojo kapljico in na koncu imamo poplavo sovražnosti in nestrpnosti.

1. hipoteza	Potrditev
Vzrok za nastanek Islamske države je protiislamski diskurz zahodnih držav.	

4.4 Pojav Islamske države in njena prepoznavnost

Naša 2. hipoteza je: Večina anketirancev je seznanjena s pojavom Islamske države.

Anketirance smo vprašali, če so že slišali za Islamsko državo. Odgovorilo je 279 anketirancev in le 10 jih še ni slišalo zanjo. Torej je kar 96 % vprašanih seznanjenih s pojavom Islamske države, kar je prikazano na spodnjem grafu.

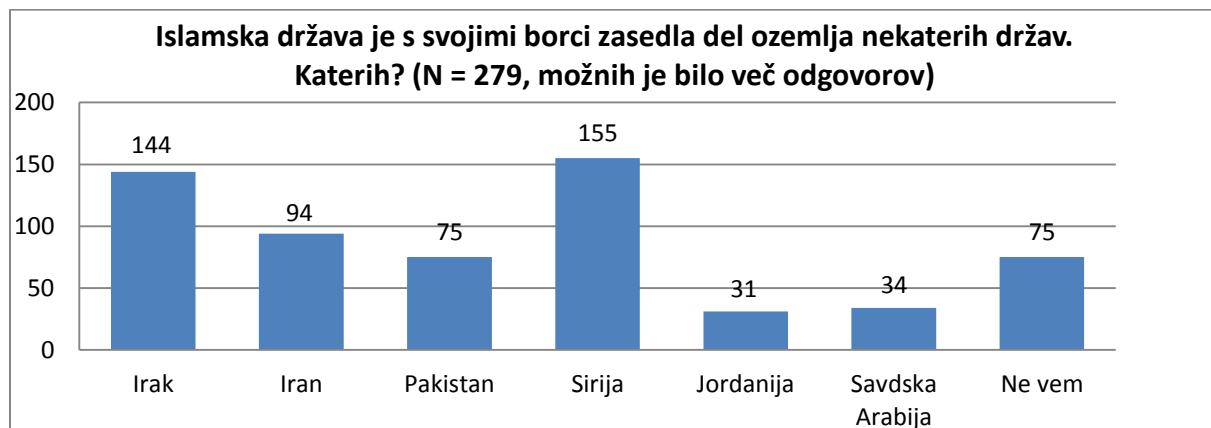

Graf 3: Prepoznavnost Islamske države med anketiranci

Seveda nas je zanimalo, v kolikšni meri so anketiranci seznanjeni z dogajanjem, ki je povezano z Islamsko državo. Zato smo jih vprašali še, kako pozorno spremljajo aktivnosti Islamske države in če vedo, ozemlja katerih držav so zasedli. V spodnji tabeli vidimo, da največ anketirancev le občasno spremlja omenjena dogajanja. Iz spodnjega grafa pa je mogoče razbrati, da večina pravzaprav ne pozna držav Bližnjega vzhoda ali pa zamenjuje imena nekaterih med njimi oz. med njimi ne prepozna tistih, katerih del ozemlja je zasedla Islamska država.

Tabela 6: V kolikšni meri so anketiranci seznanjeni z Islamsko državo?

Ali si že slišal za Islamsko državo (IS)?	Število odgovorov (N=279)	Delež odgovorov (v %)
Da, pozorno spremljam dogajanje.	50	17,9
Da, občasno slišim kaj zanimivega.	219	78,5
Ne, nisem še slišal za to.	10	3,6

Graf 4: Poznavanje območij držav, ki jih je zasedla Islamska država

Ugotovimo torej lahko, da smo našo 2. hipotezo potrdili, saj so skoraj vsi naši anketiranci slišali za Islamsko državo.

2. hipoteza	Potrditev
Večina anketirancev je seznanjena s pojavom Islamske države.	

4.5 Viri informacij o Islamski državi

Naša 3. hipoteza je: Naši anketiranci največ informacij dobijo s pomočjo TV oddaj.

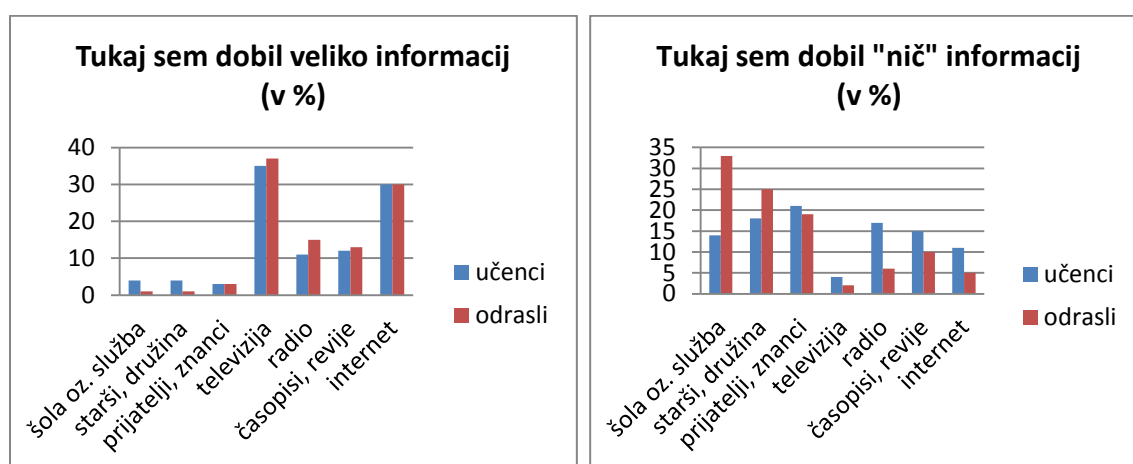
Ko smo začeli z našo raziskavo, o Islamski državi nismo vedeli prav dosti. Vedeli smo, da obstaja in da izvaja vojaške in teroristične akcije. Mi smo potem iskali informacije povsod, kjer se je dalo, brali smo časopise, revije, poslušali radio, gledali televizijske oddaje, brskali po internetu ... Seveda nas je zanimalo, kdo drugim posreduje te informacije oz. kje jih dobijo; torej kako in na kašen način so informacije o Islamski državi pridobili naši anketiranci.

- Kje si dobil informacije o Islamski državi in koliko?

Število anketirancev, ki so odgovorili na to vprašanje, smo zapisali v spodnjo tabelo. Potem smo prešteli anketirance, ki so oceno »nič« podelili posameznemu viru informacij z našega seznama. Enako smo naredili za oceno »veliko« in obe skupini podatkov lahko vidimo v spodnjih grafih.

Tabela 7: Viri informacij o Islamski državi

Kje si dobil informacije in koliko? (N = 279)	veliko	veliko	sred	sred	malo	malo	nič	nič
	učenci	odrasli	učenci	odrasli	učenci	odrasli	učenci	odrasli
Šola oz. služba	7	2	36	6	56	34	46	92
Starši, družina	7	2	27	18	52	43	59	71
Prijatelji, znanci	5	5	20	18	52	59	68	52
Televizija	54	65	49	45	28	20	14	4
Radio	17	26	33	54	42	37	53	17
Časopisi, revije	19	22	26	47	50	36	50	29
Internet	47	52	35	44	29	23	34	15

Graf 5: Na levi je delež najpogostejših virov in na desni viri, od katerih dobijo najmanj informacij

- Kako si prišel do informacij o Islamski državi?
V spodnji tabeli vidimo, koliko anketirancev dobi informacije naključno in koliko jih še dodatno išče.

Tabela 8: Način pridobivanja informacij o Islamski državi

Kako si prišel do informacij o Islamski državi? (N = 279)	Delež odgovorov (v %)
Naključno – ko je prispevek o Islamski državi na TV ali v časopisu, mu prislunem oz. ga preberem.	86,2
Samoiniciativno – podatke in dodatne informacije iščem tudi na spletu, pogledam v arhiv oddaj ...	13,8

Iz zbranih podatkov se lepo vidi, da anketiranci informacije pridobivajo predvsem naključno in jih ne iščejo samoiniciativno. To se ujema tudi z ugotovitvami v 2. hipotezi. Samostojno in po svoji želji išče podatke samo 13,8 % vprašanih, približno toliko (17,9 %) pa jih tudi pozorno spremlja dogajanja, ki so povezana z Islamsko državo. Televizija in internet sta najpogostejša medija, preko katerega anketiranci pridobivajo informacije, pri čemer je televizija v rahli prednosti, zato lahko rečemo, da je naša 3. hipoteza potrjena. Hkrati pa moramo izpostaviti, kako zelo je pomembno, na kakšen način nam mediji predstavijo določene dogodke, da pri tem niso subjektivni, da ne barvajo dogodkov črno-belo, da govorijo resnico, ne napihujejo dogodkov in podobno, saj s svojim prikazovanjem dejstev ter vzrokov in posledic nekega dogodka sooblikujejo naše mnenje. Informacije morajo biti korektne, saj jih sami ne moremo preveriti.

3. hipoteza	Potrditev
Naši anketiranci največ informacij dobijo s pomočjo TV oddaj.	✔

4.6 Poznavanje vzrokov za nastanek Islamske države

Naša 4. hipoteza je: Večina anketirancev ne pozna vzrokov za nastanek Islamske države.

Ugotovili smo že, da skoraj vsi anketiranci vedo za Islamsko državo. Zdaj pa pogledjmo, ali naši anketiranci vedo, zakaj je nastala oz. kje je vzrok za njihovo početje v Siriji in Iraku. To smo jih vprašali v anketi in dobili odgovore, ki so zbrani v spodnji tabeli.

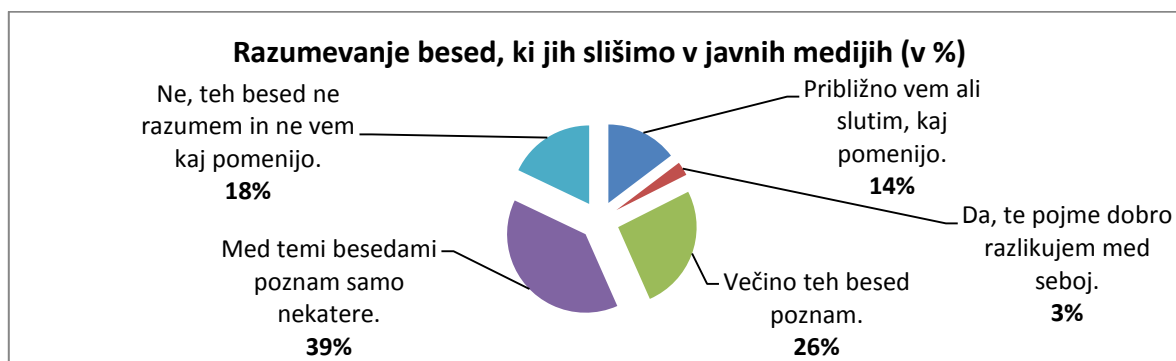

Tabela 9: Ali veš kaj se dogaja v Siriji in Iraku in zakaj je do tega prišlo?

Ali veš, kaj se dogaja v Siriji in Iraku in zakaj je do tega prišlo?	Število odgovorov (N = 279)	Delež odgovorov (v %)
Da, poznam situacijo in vzroke za njen nastanek.	72	25,8
Vem, kaj se dogaja, toda ne razumem vzrokov.	133	47,7
Ne vem, kaj se tam dogaja.	48	17,2
Me ne zanima.	26	9,3

Približno 26 % jih meni, da poznajo situacijo in tudi vzroke za njen nastanek. To se nam zdi kar veliko, saj smo na lastni koži izkusili, kako naporno je iskati vzročno-posledične povezave. Največ, skoraj polovica anketirancev ve, kaj se dogaja, vendar ne poznajo in ne razumejo vzrokov, ki so pripeljali do te situacije. Le 9,4 % anketirancev pa to sploh ne zanima in približno 17 % vprašanih ne ve, kaj se dogaja v Siriji in Iraku. Vsekakor pa lahko rečemo, da je naša 4. hipoteza potrjena.

Seveda nas zanima, kje se zataknje pri razumevanju dogodkov, ki so povezani z Islamsko državo, Sirijo, Irakom, vendar bi bil to za nas pretrd oreh. Zato smo anketirancem postavili samo eno vprašanje, in sicer: »V javnih medijih se pojavlja veliko pojmov, kot so: islamist, skrajni islamist, sunit, šiit, jazid, kurd, džihadist, mudžahedin, salafist, vahabist ... Ali razumeš te besede?« V spodnjem grafu so predstavljeni odgovori anketirancev.

Graf 6: Razumevanje besed, ki jih slišimo in preberemo v javnih medijih

Vidimo, da le slaba tretjina anketirancev razume vse ali večino teh besed, dobri dve tretjini pa jih ne razumeta, poznajo le nekatere med njimi ali pa slutijo pomen teh besed. Ker so novice iz Sirije in Iraka polne takih besed, je morda njihovo nepoznavanje eden od razlogov, zakaj anketiranci ne poznajo vzrokov za nastanek Islamske države.

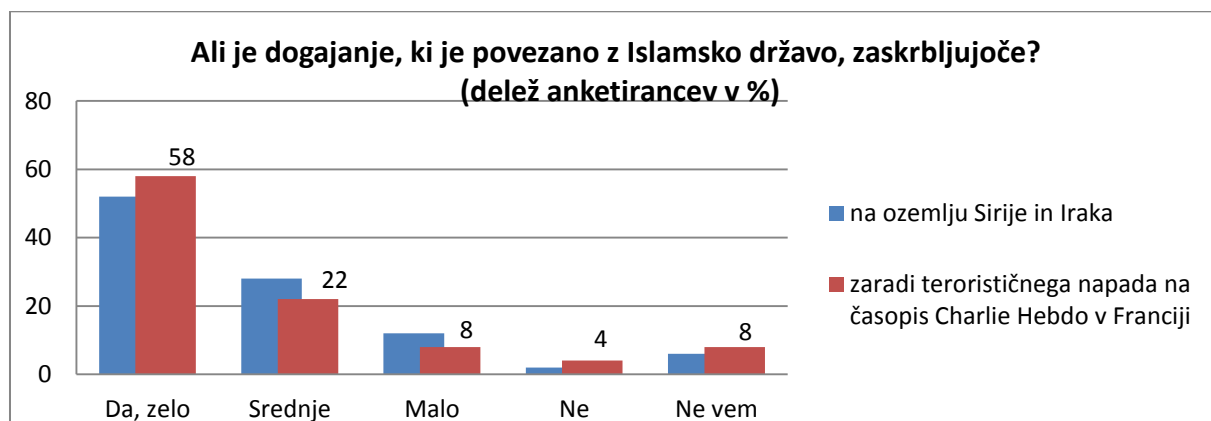
4. hipoteza	Potrditev
Večina anketirancev ne pozna vzrokov za nastanek Islamske države.	

4.7 Stopnja zaskrbljenosti zaradi delovanja Islamske države

Naša 5. hipoteza je bila: Večini anketirancev se zdi dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zaskrbljujoče.

Javni mediji nam vsak dan prikazujejo vojaške spopade Islamske države z drugimi oboroženimi skupinami na ozemlju Sirije in Iraka, pa tudi nasilje, ki ga Islamska država vrši

nad civilisti in ujetniki. Priča smo terorističnim napadom v različnih delih sveta, za katere je odgovornost prevzela prav Islamska država, ki celo javno poziva svoje somišljenike, naj se jim priključijo in vršijo teroristične napade v državah zahodnega sveta. Nam se zdi vse to dogajanje zaskrbljujoče. Zanimalo pa nas je, ali tako mislijo tudi drugi. O tem, ali so zaskrbljeni, smo spraševali naše anketirance in se pogovarjali z udeleženci okrogle mize. Spodnji graf prikazuje stopnjo zaskrbljenosti zaradi aktivnosti Islamske države v Iraku in Siriji in zaradi terorističnih napadov skrajnih islamistov na časopis Charlie Hebdo v Franciji.

Graf 7: Ali je dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zaskrbljujoče?

Ugotovimo lahko, da velika večina anketirancev meni, da je omenjeno dogajanje zaskrbljujoče. Več kot 50 % jih celo meni, da je zelo zaskrbljujoče. To velja tako za dogodke v Siriji in Iraku kot za teroristična dejanja v Franciji. Tudi udeleženci okrogle mize so izrazili zaskrbljenost in obsodili militantnost ter brutalnost skrajnih islamistov, ne glede na to, kdo je žrtev: otroci, ženske, starci, moški, vojaki, begunci ali ujetniki. Nikogar ne bi smeli pregnati z njegovega doma, mu odvzeti svobodo, ubiti njegove najbližje, ga mučiti, živega zakopati ali zažgati. Še posebej pa ni mogoče z ukazom določiti, v kaj in kako naj posamezniki verujejo.

Prepričati smo se hoteli, da so anketiranci obsodili nasilje teroristične skupine muslimanov in ne muslimane kar povprek. Zato smo jim postavili še dodatno vprašanje, in sicer: »Kakšno je tvoje mnenje o muslimanih?« Anketirancem smo ponudili šest trditvev in jih vprašali, s katerimi se strinjajo. Trditve in s strani anketirancev izbrane trditve so prikazane v tabeli 10.

Tabela 10: Kakšno je mnenje anketirancev o muslimanih?

Kakšno je tvoje mnenje o muslimanih? Ponujene trditve: (N = 279)	Število izbir	Delež v %
1. Med muslimani so dobri in slabi ljudje, tako kot med pripadniki drugih veroizpovedi in med ateisti.	221	53
2. Ne vidim, da bi bili v kakršnem koli smislu drugačni od nas.	78	19
3. Muslimana ne bi želel imeti za svojega soseda.	18	4
4. Ne vem zakaj, toda muslimanov v splošnem ne maram.	14	4
5. Muslimane imam rad.	14	3
6. O muslimanih nimam izoblikovanega mnenja, saj o njih vem premalo.	70	17

Največkrat izbrane trditve:

1. Med muslimani so dobri in slabi ljudje, tako kot med pripadniki drugih veroizpovedi in med ateisti (53 %).
2. Ne vidim, da bi bili v kakršnem koli smislu drugačni od nas (19 %).
3. O muslimanih nimam izoblikovanega mnenja, saj o njih vem premalo (17 %)

Najmanjkrat izbrane trditve:

1. Ne vem zakaj, toda muslimanov v splošnem ne maram (4 %).
2. Muslimana ne bi želel imeti za svojega soseda (4%).
3. Muslimane imam rad (4 %).

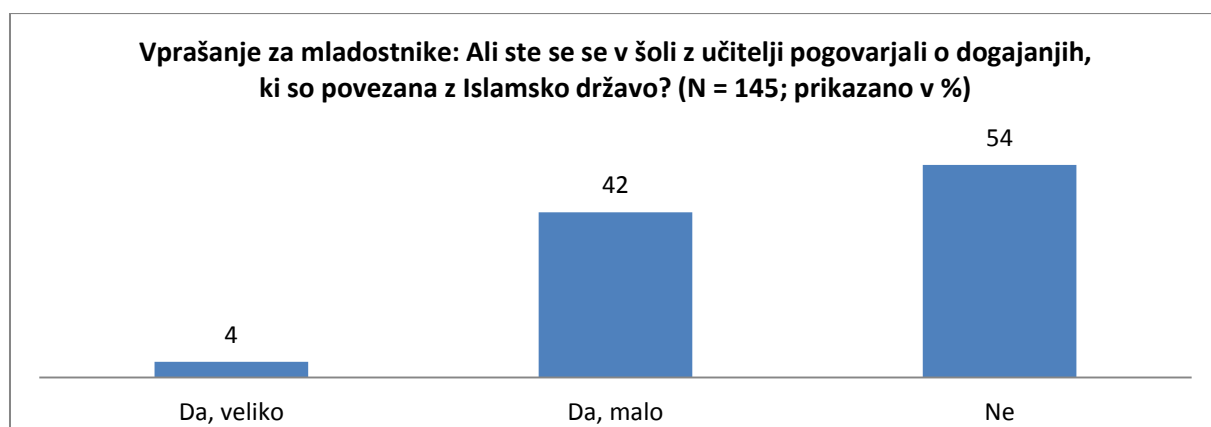
Odgovori na obe vprašanji pokažejo, da so anketiranci zares zaskrbljeni zaradi dejanj skrajnih islamistov in ne zaradi pripadnikov islamske veroizpovedi na splošno. Zato lahko našo 5. hipotezo potrdimo.

5. hipoteza	Potrditev
Večini anketirancev se zdi dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zaskrbljujoče.	

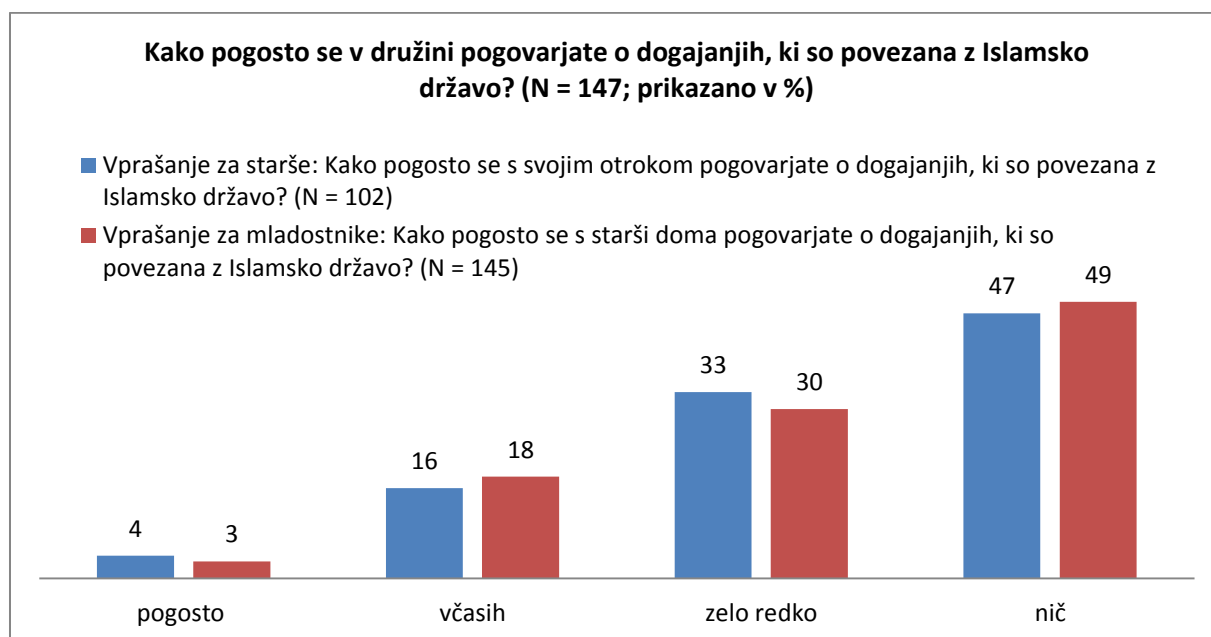
4.8 Ali šola in starši seznanjajo mlade z dogajanjem, ki je povezano z Islamsko državo?

Naša 6. hipoteza je: Naši sovrstniki se s starši in z učitelji ne pogovarjajo o problematiki, ki je povezana z Islamsko državo.

Ko smo začeli raziskovati, smo se zamislili nad dejstvom, da se o vseh teh burnih dogodkih zelo malo pogovarjamo. Včasih si izmenjamo stavek ali dva s sošolci in prijatelji, a bolj v smislu »Ali si slišal, da ...«, z učitelji se pri pouku nismo pogovarjali o tem, doma s starši pa pred začetkom izdelovanja raziskovalne naloge tudi ne. Zavedeli smo se, da smo odvisni samo od medijev, kot so TV, internet, časopisi ..., kar smo potrdili tudi v 3. hipotezi. Zanimalo nas je, ali se to dogaja tudi našim vrstnikom. V anketi smo jih vprašali, ali so se morda oni z učitelji in starši pogovarjali o dogajanju, ki je povezano z Islamsko državo, in kako pogosto. Tistim odraslim, ki imajo svoje otroke, smo postavili podobno vprašanje, in sicer ali se doma o dogajanju, ki je povezano z Islamsko državo, pogovarjajo s svojimi otroki in koliko. Rezultati nas niso prav nič presenetili in jih vidimo na spodnjih dveh grafih.

Graf 8: Pogovor mladostnikov z učitelji v šoli

Graf 9: Pogovor mladostnikov s starši

Kot smo že zapisali, nas rezultati niso prav nič presenetili. Skoraj polovica staršev se s svojimi otroki sploh ne pogovarja o tej problematiki in zelo redke so tiste družine, v katerih se o tem pogosto pogovarjajo. Lahko bi rekli, da je to tudi razumljivo, saj moraš zato, da lahko otroku odgovorjaš na takšna vprašanja, tudi sam vedeti veliko. Na tovrstna vprašanja zato starši pogosto nimajo odgovora.

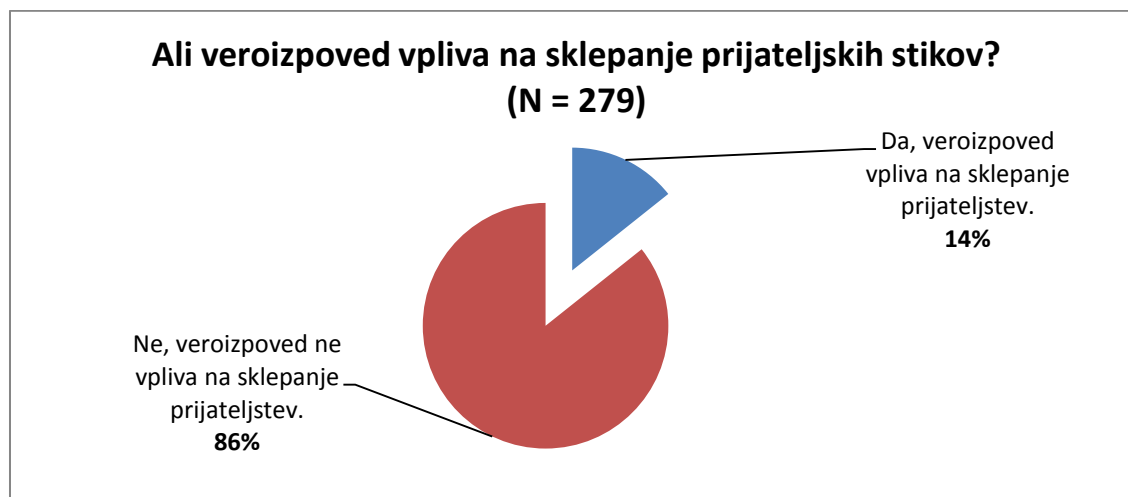
Podobna situacija je v šolah. Več kot polovica mladostnikov pravi, da se v šoli o tej problematiki niso nič pogovarjali in le 4 % vprašanih mladostnikov trdi, da je bilo tega pogovora veliko. Nimamo pa podatka, ali mladostniki od odraslih (staršev, učiteljev) pričakujejo pojasnila in razlago o dogajanjih, ki so povezana z Islamsko državo. Sprašujemo se, ali bi v šolah morali več pozornosti nameniti aktualnim dogodkom doma in po svetu. Pri katerem predmetu naj bi se o tem pogovarjali? Ali so učitelji na take pogovore pripravljeni? Vsekakor lahko na podlagi zgornjih ugotovitev našo 6. hipotezo potrdimo.

6. hipoteza	Potrditev
Naši sovrstniki se s starši in z učitelji ne pogovarjajo o problematiki, ki je povezana z Islamsko državo.	✔

4.9 Vpliv veroizpovedi na oblikovanje prijateljskih vezi

Naša 7. hipoteza je: Za dobre prijateljske odnose veroizpoved ni pomembna.

Vse naše anketirance (N = 279) smo vprašali, ali je za njih veroizpoved pomembna pri navezovanju prijateljskih stikov. Kar 239 anketirancev ali 85,7 % jih meni, da veroizpoved ne vpliva na prijateljske odnose. Samo 40 anketirancev pa trdi drugače.

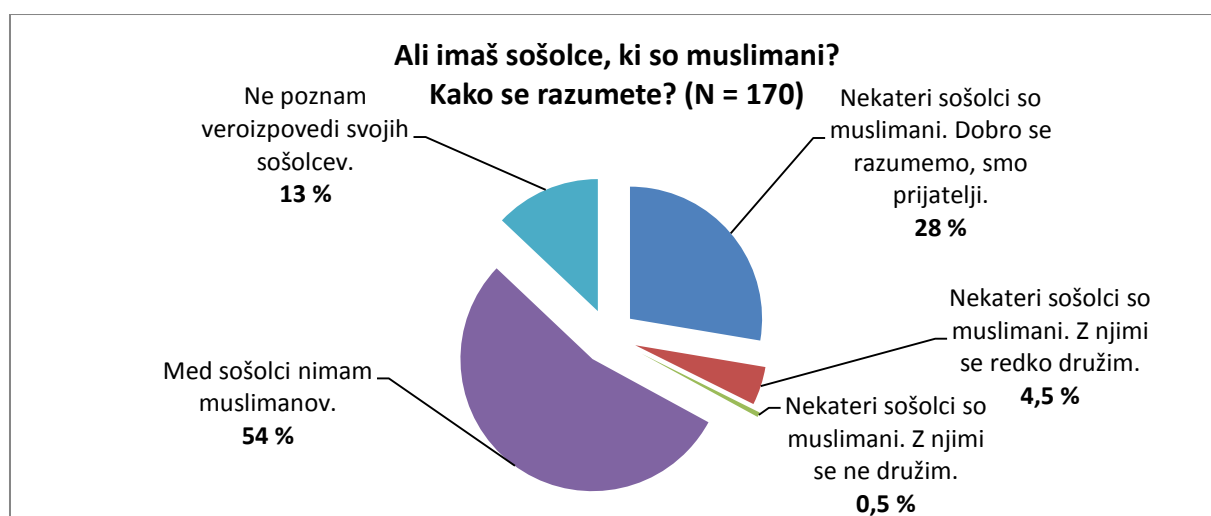

Graf 10: Vpliv veroizpovedi na sklepanje prijateljskih zvez

S prejšnjo ugotovitvijo smo našo 7. hipotezo pravzaprav že potrdili. Ker pa vemo, da se besede, ki jih izrečemo ljudje (tudi v anketi) včasih ne ujemajo z našimi dejanji, smo učencem, dijakom in študentom postavili še dodatno vprašanje, in sicer kako se razumejo s sošolci, ki so muslimani. Med 279 anketiranci jih je bilo 170 takšnih, ki obiskujejo šolo, torej imajo sošolce, in so na to vprašanje lahko odgovorili. Njihovi odgovori so prikazani v spodnji tabeli in v grafu.

Tabela 11: Kako se razumeš s sošolci, ki so muslimani?

Trditev	Št. odgovorov (N = 170)
Nekateri sošolci so muslimani. Dobro se razumemo, smo prijatelji.	47
Nekateri sošolci so muslimani. Z njimi se redko družim.	8
Nekateri sošolci so muslimani. Z njimi se ne družim.	1
Med sošolci nimam muslimanov.	92
Ne poznam veroizpovedi svojih sošolcev.	22

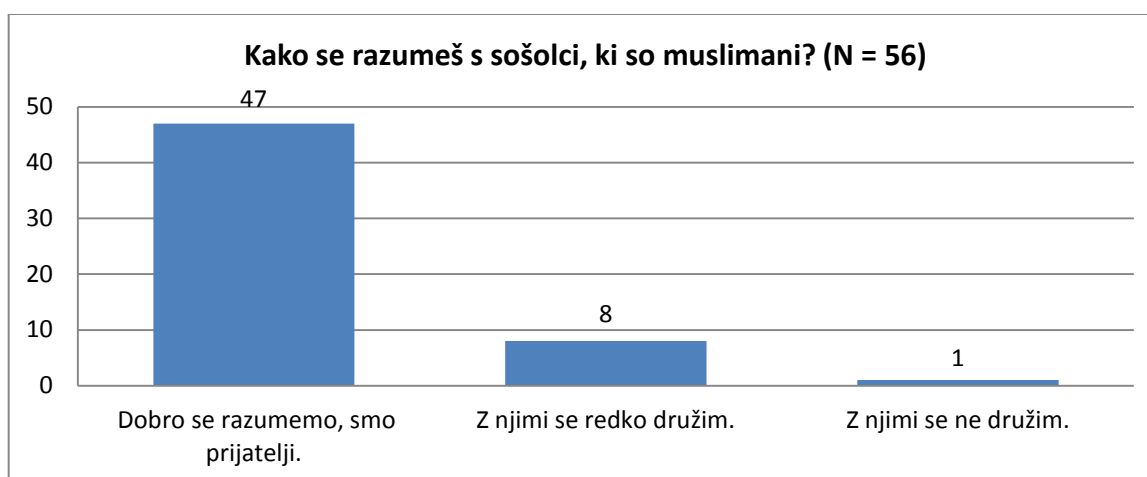

Graf 11: Delež anketiranih mladostnikov, ki imajo za sošolce muslimane

Vidimo, da lahko anketirance (učenci, dijaki in študentje) razdelimo v tri skupine:

- 1. skupina: 54 % anketirancev med sošolci nima muslimanov.
- 2. skupina: 13 % anketirancev ne pozna veroizpovedi svojih sošolcev.
- 3. skupina: 33 % anketirancev ima sošolce, ki so muslimani.

Anketirance znotraj tretje skupine (N = 56) lahko spet razdelimo glede na to, kako so odgovorili. Spodnji graf kaže, kako so odgovarjali anketiranci tretje skupine, torej tisti učenci, dijaki in študentje, ki imajo med sošolci tudi muslimane.

Graf 12: Kako se razumeš s sošolci, ki so muslimani

Ugotovimo lahko, da znotraj tretje skupine večina, kar 84 % anketirancev, pravi, da se dobro razumejo s sošolci, ki so muslimani, in da so prijatelji. 8 anketirancev, to predstavlja 14 % tretje skupine, pravi, da se s sošolci, ki so muslimani, redko družijo. Samo eden od anketirancev, to je manj kot 2 %, pa se z njimi nikoli ne družijo.

Ker je anketa anonimna in je bila izvedena v spletni verziji, verjamemo, da so šolarji odgovarjali po resnici in brez kakršnega koli pritiska ali strahu, da bi kdo od prisotnih med anketnimi listi prepoznal prav njegovega. Menimo, da smo z rezultati tega anketnega vprašanja lahko zadovoljni. Skupina, ki je odgovarjala na to vprašanje, res ni bila velika. Štela je samo 56 oseb. Toda ne pozabimo učencev, ki obiskujejo OŠ Livada v Ljubljani. Med njimi je večina muslimanov in po besedah ravnatelja imajo sporov zaradi narodnosti ali veroizpovedi zelo malo, morda tri ali štiri na leto. To niso množični konflikti, ampak konflikti med dvema ali tremi posamezniki, ki jih s pogovorom hitro rešijo. Tudi na okrogli mizi smo se dotaknili teme o prijateljstvu in sožitju med različno verujočimi in se strinjali, da sta pogovor in sprejemanje drugačnosti dva od pomembnejših dejavnikov. Ker je anketa pokazala, da je večini vprašanih vseeno, kakšne veroizpovedi so njihovi prijatelji, je naša 7. hipoteza potrjena.

7. hipoteza	Potrditev
Za dobre prijateljske odnose veroizpoved ni pomembna.	✔

5 SKLEPI

V naši raziskovalni nalogi smo se posvetili Islamski državi. Čeprav smo še mladi, vseeno slišimo, kaj se dogaja po svetu, nekateri bolj in drugi manj pozorno spremljamo novice in govornice, dejstva in prirejene informacije. Področje, ki smo si ga izbrali, je izredno široko in zahtevno. Na to nas je opozorila mentorica še preden smo se začeli z raziskavo, »da se goli in boski podajamo v trnje«, je rekla, in da si lahko vsi krepko opraskamo kožo. A nas je zanimalo kaj Islamska država sploh je in zakaj je nastala. Kasneje smo ugotovili, da nihče od nas osebno ne pozna nobenega muslimana, s katerim bi se lahko po domače pogovorili o islamu in težavah, s katerimi se srečuje ali pa morda zanje ve. Kako začeti, kaj sploh raziskati, na kakšen način?

Okrog tega smo se dolgo časa vrteli. Seznam raziskovalnih vprašanj je bil sprva videti kot seznam želja: radi bi vedeli to, pa še to, in še tole... Z vsakim prebranim člankom se seznam vprašanj ni nič skrajšal. Nasprotno, podaljšal se je! Vsak prebran članek, sploh tak iz sobotnih prilog Dela in Dnevnika, nam je malce razširil obzorje. Več ko smo zvedeli novega, bolj smo se zavedali, česa vsega še ne vemo in ne razumemo. Ampak, lahko pa smo začeli postavljati prva prava raziskovalna vprašanja in pripravljati načrt za izdelavo raziskovalne naloge:

1. Preberi vse, kar ti pride pod roko in se o tem pogovori v skupini.
2. Preveri, kaj o tem vedo in mislijo drugi. Od tod ideja za intervju z ravnateljem OŠ Livada in za anketo.
3. Zberi za isto mizo ljudi, ki so s to problematiko bolj seznanjeni. Pogovori se z njimi in jim povej, kaj misliš ter jih vprašaj za nasvet.

Kmalu se je naša pozornost iz Islamske države in vzrokov za njen nastanek preusmerila na odnose med ljudmi. Zdi se nam namreč absurdno, da so ljudje sposobni pobijati soljudi samo zato, ker ne verujejo enako kot oni. V ustavi RS je napisano, da si lahko vsak izbere svojo vero, in da lastnega prepričanja ne smemo nikomur vsiljevati, saj bi v nasprotnem primeru šlo tudi za kršenje človekovih pravic. Ljudje verujejo že od nekdaj. Na začetku so si s tem pojasnjevali naravne pojave, danes iščejo v bogovih predvsem zaščitnika in uteho. Verstev je na svetu zelo veliko, prevladujeta pa krščanstvo in islam. Slednjemu smo v naši raziskovalni nalogi posvetili veliko pozornosti. Tako kot v drugih verah, se tudi tukaj vera loči na posamezne ločine, prihaja pa tudi do ekstremnih situacij, ko določena skupina ljudi priredi pravila svoje veroizpovedi in tako nastanejo ekstremistične skupine, ki pa velikokrat nimajo kaj dosti skupnega z vero. Ena takih je Islamska država. Ker ima v imenu besedo »država« smo se pozanimali, kakšni so pogoji, da se neki tvorbi reče država. Seveda pa morajo za nastanek ekstremističnih skupin obstajati »ugodne« družbene razmere. In v primeru Islamske države se je zgodilo prav to.

Bližnjemu vzhodu, ki je kot zibelka človeške civilizacije doživel razcvet, so po koncu 1. svetovne vojne zagospodarile imperialistične evropske države, z Veliko Britanijo in Francijo na čelu. Regijo so si razdelile med seboj, umetno začrtale meje in ustvarile nove države. Po 2. svetovni vojni so to zgodbo ponovile na primeru Izraela in Palestine. Protiislamski diskurz o islamu kot veri nasilja, ki se vleče vse od časa srednjeveških križarskih vojn, se je še okrepil. Podžigajo ga zahodne države, ki ima vsaka svoj interes na tem območju. Svoje pa so dodali še lokalni spori med suniti in šiiti, izključevanje sodelovanja med sunitimi in šiitskimi državami ter diktatorski režimi posameznih držav. Piko na »i« pa predstavljajo reakcije na 11. september 2001 in ameriško-britanska agresija na Irak leta 2003. Situacija je

res kompleksna in prepletena, zato bi bila potrditev naše 1. hipoteze vprašljiva, saj smo mi zagovarjali samo enega od vzrokov za nastanek Islamske države.

Odnosi med regijami, odnosi med državami, odnosi med religijami, ... vse to je odvisno od odnosov med ljudmi. Človek je torej v središču dogajanja. Mir ali vojna, zadovoljstvo ali strah, vse je odvisno od odnosov med ljudmi. Toda odnosi se ne zgodijo, nastajajo in se oblikujejo, zorijo in se spreminjajo. Gre za proces, za katerega je odgovoren vsak od nas. Vsak posameznik s svojimi mislimi, besedami in dejanji postaja zgled za svojo okolico. Zgledi pa vlečejo, tako dobri kot slabi.

Zanimalo nas je, kakšen je odnos naše okolice do muslimanov. Po pogovoru z ravnateljem OŠ Livada in glede na ugotovitve ankete, smo lahko zadovoljni, saj nismo zaznali predsodkov ali protiislamskega razpoloženja. Videti je, da naši anketiranci dobro ločijo med skrajnimi islamisti in muslimani na splošno. Res pa je, da so na vprašanja, na katera se odgovarja z Da ali Ne, odgovarjali tako, da smo dobili občutek, da nimajo predsodkov. Ko pa smo jih prosili, da sami napišejo mnenje, pa smo opazili malo več sovražnega govora, toda po drugi strani so mnogi zapisali spodbudne, strpne in pozitivno naravnane misli.

Veseli smo splošnega prepričanja anketirancev, da veroizpoved ni pomembna pri navezovanju prijateljskih stikov. To bolj kot anketa dokazujejo učenci in učitelji na OŠ Livada v Ljubljani. Gre za multikulturno šolo, kar je popolno nasprotje naše šole, saj živimo v kraju, ki je večinsko katoliški. Našo pozornost so pritegnili, ker se kljub vsej raznolikosti tako dobro razumejo ter nimajo medverskih in medetničnih sporov.

Za islamsko državo so torej anketiranci slišali, vedo kaj se dogaja v Siriji in Iraku, vendar ne poznajo vzrokov za to. Ne vemo natančno zakaj, toda starši in učitelji se z mladostniki ne pogovarjajo o tej problematiki. Vsi največ informacij pridobimo z gledanjem TV oddaj in na internetu. Ali smo res tako vpeti v virtualni svet? Ali pa je ta tema tudi za starše in učitelje prezahtevna? Kakorkoli že, bolje bi bilo, če bi nekatere hipoteze (mislimo na 4. in 6. hipotezo) lahko ovrgli.

Tabela 12: Potrditvena tabela hipotez

1. hipoteza	Vzrok za nastanek Islamske države je protiislamski diskurz zahodnih držav.	
2. hipoteza	Večina anketirancev je seznanjena s pojavom Islamske države.	
3. hipoteza	Naši anketiranci največ informacij dobijo s pomočjo TV oddaj.	
4. hipoteza	Večina anketirancev ne pozna vzrokov za nastanek Islamske države.	
5. hipoteza	Večini anketirancev se zdi dogajanje, ki je povezano z Islamsko državo, zaskrbljujoče.	
6. hipoteza	Naši sovrstniki se s starši in z učitelji ne pogovarjajo o problematiki, ki je povezana z Islamsko državo.	
7. hipoteza	Za dobre prijateljske odnose veroizpoved ni pomembna.	

Z izdelovanjem te raziskovane naloge smo zagotovo veliko pridobili. Ne samo teoretičnega znanja o Islamski državi in njenem nastanku ter praktičnega znanja povezanega z pisanjem raziskovalne naloge. Mislimo namreč na spretnosti pri iskanju podatkov, na povezovanje podatkov in na iskanje vzročno-posledičnih zvez. Mislimo tudi na potrpežljivost in vztrajnost, brez katere te naloge sploh ne bi bilo. Najbolj pomembno pa je, da sedaj drugače gledamo na dogodke v svetu. Od novinarjev pričakujemo kvalitetne informacije, ki ne bodo prikazovale dogajanje enostransko ali črno-belo. Pričakujemo tudi razlago dogajanja in ne samo poročanje. Strokovnjaki, ki so vabljeni v pogovorne oddaje, naj se zavedajo, da s svojimi besedami oblikujejo naše misli, torej tudi naša dejanja. To je njihova velika odgovornost.

Skupaj smo preživeli veliko časa in se učili skupinskega dela, ki pa ni bilo vedno lahko. Včasih smo se okoli česa tudi sporekli, a na koncu smo se vedno nekako dogovorili. Enega lepših kamenčkov je v mozaik našega raziskovanja dodal g. Tadej Grudnik, ki je zaradi ljubezni do žene sprejel islamsko vero. Prepričan je, da se je o dogajanju, ki je povezano z Islamsko državo treba dobro seznaniti in se o tem pogovarjati in osveščati druge. Politiki pa naj probleme rešujejo po mirni poti.

6 POVZETEK

Ljudje že od nekdaj verujejo. S tem so pojasnjevali nenavadne pojave. Tako kot pri drugih verah se tudi v islamski veri pojavljajo skrajneži, ki si po svoje razlagajo nekatere odlomke svetih knjig. Skupina skrajnejšev islamske veroizpovedi se je združila v militantno teroristično organizacijo in si dala ime Islamska država.

V raziskovalni nalogi so nas zanimali vzroki za nastanek Islamske države in posledice njenega vojaškega delovanja v Siriji in v Iraku ter kakšno mnenje imajo o njej naši sovrstniki in njihovi starši. Z anketo smo raziskali odnos anketirancev do islama in do muslimanov. Pogovarjali smo se z osebo, ki je prestopila v islamsko vero, in z ravnateljem ene od ljubljanskih šol, kjer sta med učenci kar dve tretjini muslimanov. Pripravili smo okroglo mizo, na kateri smo predstavili naša spoznanja in ugotovitve ter se pogovarjali o tem, kaj lahko za lepši jutri stori vsak od nas. Ugotovili smo, da so ljudje seznanjeni z Islamsko državo, ne poznajo pa vzrokov, ki so pripeljali do pojavnega skrajnega islamizma. O vsem tem se zelo malo pogovarjajo, tako znotraj družine kot tudi v šolah in službah.

Anketiranci večino informacij o Islamski državi dobijo naključno, z ogledom TV oddaj. Zato je zelo pomembno, kako nam novinarji podajajo informacije ter da le-te niso črno-bele. Prav novinarji v veliki meri krojijo naš pogled na Islamsko državo in oblikujejo naš odnos do islamske vere in do muslimanov. Zaskrbljujoče je, da se v Evropi pojavljajo gibanja, ki so zelo nestrpna do vseh, ki so drugačni. Veseli pa nas, da za naše anketirance veroizpoved ni pomembna pri sklepanju prijateljstev in da se vrstniki, ki imajo med sošolci tudi muslimane, z njimi dobro razumejo.

7 ZAHVALE

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri izdelavi raziskovalne naloge. Hvala tistim, ki so rešili spletno anketo in ravnatelju OŠ Livada v Ljubljani, gospodu Goranu Popoviću, da si je vzela čas za intervju z nami. Zahvaljujemo se vsem, ki so se odzvali vabilu in aktivno sodelovali na naši okrogli mizi, gospe Bojani Zupanc, gospe Vesni Mlačnik in gospe Niki Kolenc. Še posebej pa se zahvaljujemo gospodu Tadeju Grudniku za opis svoje življenjske poti in za vse lepe misli ter nasvete. Prav tako se zahvaljujemo gospe Miji Pilko za lektoriranje raziskovalne naloge. Še posebej pa se zahvaljujemo našim staršem za spodbude ter mentorici, gospe Dušanki Colnar, za vso pomoč, ki smo jo potrebovali pri izdelavi raziskovalne naloge.

9 VIRI

1. POKORNY, B., PETKOVŠEK, S. A. S., VRBIČ KUGONIČ, N., ŠALEJ, M., RIBARIČ LASNIK, C., ŠTRBENK, E., PAVŠEK, Z., STEBLOVNIK, K., POVŠE, A. 2012. Osnove znanstveno raziskovalnega dela, 8. dopolnjena izdaja. Velenje, Inštitut za ekološke raziskave ERICo.
2. CERAR, M. 2012. Osnove demokracije, Posebna darilna izdaja. Ljubljana, Društvo bralna značka Slovenije
3. JANŠA ZORN, O., MIHELIČ, D. 2011. Koraki v času od prazgodovine skozi stari in srednji vek. Ljubljana, DZS
4. Število držav. Dostopno na: http://www.virtualnigrad.com/Koliko_drzava_ima_na_svetu-156-14976_8.okt.2014
5. **Atlas verstev sveta.** 2011. Ljubljana, Prešernova družba
6. Islam. Dostopno na: <http://www.religije.com/islam.htm>, 10. nov. 2014
7. Prebivalstvo sveta glede na vero. Dostopno na: <http://www.modrijan.si/slv/content/search/%28offset%29/7410?SearchText=>, 25. okt. 2014
8. Razlike med suniti in šiiti. Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Islam>, 10. nov. 2014
9. NAGLIČ A., 2014. Svoboda izražanja vere. Bogoslovni vestnik 74 (4), str. 681-688
10. V tretjini držav (pre) malo verske svobode (2009, 18. dec.). Dostopno na: <http://www.delo.si/clanek/95223>, 4. dec. 2014
11. ŽUŽEK, A., 2014. Kako Evropa postaja vedno bolj muslimanska. Dostopno na: http://www.siol.net/novice/svet/2014/09/islam_v_evropi.aspx?hide_hf=1&mob=1, 8. 1. 2015
12. Geografski položaj Bližnjega vzhoda. Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Bli%C5%BEnji_vzhod, 8. okt. 2014
13. AVSEC, D., 2009. Politična kultura arabskih držav Bližnjega vzhoda. Diplomsko naloga. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/avsec-damjan.pdf>, 25. nov. 2014
14. Intervju: Ali Abunimah, palestinsko-ameriški avtor in aktivist. Pozivi k priznanju Palestine so proizraelsko stališče. Dostopno na: <http://www.rtvlo.si/svet/pozivi-k-priznanju-palistine-so-proizraelsko-stalisce/356349>, 20. dec. 2014
15. Intervju: Dr. Primož Šterbenc. Dostopno na: <http://www.mladina.si/159985/dr-primo-z-sterbenc/>, 10. jan. 2015
16. Intervju: Nevzet Porić, tajnik Islamske skupnosti v RS. Dostopno na: <http://old.radiostudent.si/article.php?sid=16481>, 20. dec. 2014
17. SAJOVIC, K., 2013. Islam: skrajna religija ali nerazumljena religija. Dostopno na: <http://www.rtvlo.si/svet/islam-skrajna-religija-ali-nerazumljena-religija/313074>, 23. jan. 2015
18. Begunci v Sloveniji in v svetu. Dostopno na: <http://www.begunec.si/>, 20. nov. 2014
19. GAUBE, A., Vizumski režim za manjši dotok beguncev (2015, 6. jan.), Dnevnik, str. 28
20. Status begunca in svetovni dan beguncev. Dostopno na: <http://www.genspot.com/blog-13967/begunci.aspx>, 12. nov. 2014
21. GAUBE, A., Utrdba Evropa šele pripravlja strategijo za migrante. Dnevnik (2015, 20. feb.), str. 28
22. Program za izdelavo spletnih anket. Dostopno na: <http://www.mojaanketa.si/surveys/>, 18. jan. 2015

23. Islamska država in njena zastava. Dostopno na: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/aqi.htm> , 15. jan. 2015
24. Ameriško-britanski napad na Irak. Dostopno na: <http://www.delavske-studije.si/invazija-na-irak/>, 20. jan. 2015
25. Razvoj Islamske države. Dostopno na: <http://www.obramba.com/novice/zda-krivijo-medije-za-neuspesne-napade-v-siriji/> , 10. jan. 2015
26. Vojna v Siriji. Dostopno na: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/amerikanci-i-saveznici-bombardiraju-isova-uporista-u-siriji-medju-mrtvima-civili-ubijeno-i-troje-djece/773020.aspx> , 10. jan. 2015
27. Kako je nastala islamska država. Dostopno na: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/grupa-islamska-drzava-zasjenila-i-al-kaidu#> , 20. dec. 2014
28. Prstan miru okoli sinagoge v Oslu. Dostopno na: <http://www.dnevnik.si/svet/v-oslu-muslimani-in-judi-okoli-sinagoge-sklenili-prstan-miru-foto>, 25. feb. 2015
29. Od besed do zgledov. Dostopno na: <http://www.blazkos.com/tudi-vi-lahko-resite-svet.php> , 6. feb. 2015
30. Ustni vir: Goran Popović, ravnatelj OŠ Livada v Ljubljani, 6. feb. 2015
31. Ustni vir: Tadej Grudnik, slovenski državljani, ki je sprejel islamsko vero, 9. feb. 2015